

INFORMÁCIE ZPMP v SR 1-2/2020

Združenie na pomoc ľuďom
s mentálnym postihnutím v SR

ZPMP v SR, Alstrova 153, 831 06 Bratislava, tel.: 02/63814968
e-mail: zpmpvsr@zpmpvsr.sk, www.zpmpvsr.sk

40

téma:
40 ROKOV ZPMP v SR

Objednávka INFORMÁCIÍ ZPMP na rok 2021

Milí čitatelia,
aj v roku 2020 si môžete objednať časopis **Informácie ZPMP v SR**. Ak máte záujem, vyplňte túto objednávku a zašlite nám ju na adresu:
Republiková centrála ZPMP v SR, Alstrova 153, 831 06 Bratislava. Dobrovoľný príspevok je 12 €. Ďakujeme!

Závazne si objednávam časopis **Informácie ZPMP v SR** na rok 2021

Meno, priezvisko:

Adresa (telefónne číslo):

Číslo mi posielajte na adresu (iba ak sa líši):

Objednávam si viac výtlačkov (napíšte počet)

Dátum a podpis objednávateľa

Dobrovoľný príspevok možno uhradiť: prevodom na účet

poukážkou typu U na pošte

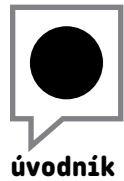
Číslo účtu: **SK550200000000140534012 / Variabilný symbol: 60421**

 MINISTERSTVO KULTÚRY SLOVENSKEJ REPUBLIKY	 MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNYCH VEČÍ A RODINY SLOVENSKEJ REPUBLIKY	 MINISTERSTVO SPRAVODLIVOSTI SLOVENSKEJ REPUBLIKY	 Bratislavský samosprávny kraj	THE VELUX FOUNDATIONS <small>VILHELM FONDEN / THE VELUX FONDEN</small>
 Európska únia	 Operačný program Efektívna verejná správa	 Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti	Istropolitana Opitny <small>The Amazing Agency</small>	 Mestská časť Bratislava - Rača
	 DARUJME.sk	 Glenmark Pharmaceuticals	Nadácia Orange 	ĎAKUJEME SPOLUPRACOVNÍKOM A PARTNEROM NAŠICH PROJEKTOV

Obsah

- 2 **Úvodník**
// PhDr. Stefi Nováková
- 3 – 14 **Téma – 40 rokov ZPMP v SR**
- Čas plynie ako voda, je nezastaviteľný rovnako ako roky... 1980 – 2020
// PhDr. Iveta Mišová
 - Centrum BIVIO // PhDr. Iveta Mišová, Mgr. Marián Horanič
 - História v krátkosti, BETÁNIA SENEC, n. o. // Mgr. Jana Šuranová
 - Pomôž mi, aby som to dokázal sám, ZPMP v Stropkove // Juraj Medvedz
 - Charakteristika činnosti s dieťaťom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v Dennom detskom sanatóriu s MŠ pri zdravotníckom zariadení
// PhDr. Terézia Semaňáková, PhD. a kolektív
 - Činnosť nášho občianskeho združenia Svitanie – ZPMP Malacky sa ako všetko vyvíja a mení // PhDr. Stefi Nováková
- 15 – 22 **Farby života**
- 23 – 31 **Umenie**
- Umenie sa zrodilo z vnímania a pozorovania prírody // Mgr. Mária Baláž Gyuranová
 - Farebné odkazy vo zvláštnom roku 2020 // Mgr. Michal Kralovič, Renáta Frešová
 - Kontakt s hlinou // Mgr. Jana Mareková
 - Z absolventov tanečných kurzov asistenti tanca v Tanečnom klube DANUBE
// Andrej Mičunek
 - Tancujeme na Myjave // Mgr. Bibiana Michalcová
- 32 – 33 **Rozhovor**
- 11 otázok pre... Janku Žitňanskú // Mgr. Mária Baláž Gyuranová
- 34 **Správy z centrály**
- 35 **Podakovanie**

úvodník

Milí priatelia, vážení čitatelia Informácií!

Rok 2020 je pre ZPMP v SR jubilejným rokom. Ubehlo už 40 rokov odvtedy, čo skupinka rodičov v Bratislave inšpirovaná českým vzorom založila Združenie na pomoc mentálne postihnutým. Jeho zakladatelia sú medzi nami a nemali ani možnosť v tomto jubilejnom roku verejne a spoločne s mladšími spomínať na začiatky. Tento jubilejný rok je veľmi netradičný, je iný, poznamenaný celosvetovou pandemiou a s tým spojenou karanténou a izoláciou. Z tohto dôvodu sme sa nemohli stretávať, neuskutočnili sa mnohé tradičné akcie a aktivity, ktoré sú typické pre naše združenie.

Deti s mentálnym postihnutím, ktoré sa v osemdesiatych rokoch narodili, majú 40 rokov, sú dávno dospelými ľuďmi s rôznymi osudmi a žijú v rozličných a veľmi odlišných podmienkach. Záleží to od rodiny, do ktorej sa narodili. Na jednej strane sú tí, ktorí mali šťastie. Rodičia sa o nich s láskou starali a celý život ich podporovali. Mnohí v niečom vynikajú, sú buď úspešní športovci, krásne maľujú či fotografujú. Chodia spravidla do práce či do denného zariadenia, vo voľnom čase sa venujú svojim koníčkom, majú kamarátov a svoju sociálnu skupinu, v ktorej sú spokojní. Mnohí z nich samostatne s podporou bývajú. Majú stále milujúcich rodičov. Žijú tak normálne, ako sa len dá.

Na opačnej strane sú tí, ktorí nemali toľko šťastia. Mnohí hneď po narodení, mnohí sa v priebehu života dostali do nejakej inštitúcie, v ktorej žijú svoj život. Ten je iný, určujú ho podmienky vládnuce v inštitúcii, nemožno ho považovať za „bežný, normálny“ tak ako ho chápeme my. Medzi týmito dvoma svetmi je diametrálny rozdiel.

Združenie za obdobie svojej existencie dosiahlo alebo sa podieľalo na mnohých pozitívnych zmenách v prospech ľudí s mentálnym postihnutím. Spomeniem len pár z nich. Zbavenie spôsobilosti na právne úkony v plnom rozsahu už nie je možné. Deti nie sú oslobodzované od školskej dochádzky a v súčasnosti chodia aj do bežných škôl a vzdelávajú sa s pomocou asistenta. Majú tak ako všetci občiansky

preukaz. Môžu pracovať v chránenej dielni aj na voľnom trhu práce a zároveň majú aj svoje dôchodky. Ak nepracujú, chodia do denného centra, kde majú veku primeraný program. Všetci môžu chodiť voliť. Ich ľudské práva začínajú postupne akceptovať aj majoritná spoločnosť, v opačnom prípade sa môžu súdiť o ich dodržiavanie. Máme Dohovor OSN, ktorý je nástrojom pomoci pre všetkých a treba ho presadiť do bežných životných podmienok.

Pri tomto všetkom naše Združenie stálo. Vidím za ním mnohých ľudí. Stovky rodičov, dobrovoľníkov, odborníkov, profesionálov. Nás všetkých z mnohých kútov Slovenska, ktorí ho tvoríme, ktorí sme svojou kvapkou prispeli k tomu, že naše Združenie žije aktívnym životom, že mení životy tých, čo to potrebujú, že ich obhajuje a zastupuje.

Ani spomenuté úspechy, ani dosiahnutá štyridsiatka však nedovolia poľaviť v rozbehutej snahe. Na tomto poli je veľmi veľa práce, ktorá by mala byť vykonaná. Stále žiadame vrcholné orgány štátnej správy a samosprávy o pomoc, aby ZPMP v SR malo možnosť pomáhať. Vláda by mala navrhnúť a pripraviť také podmienky, aby naši odborníci mohli svoju odbornú prácu vykonávať. Aby prenesené kompetencie boli finančne podporené a odborníci by mohli robiť „iba“ svoju odbornú prácu. A ešte mnoho iných vecí by sme potrebovali... no vráťme sa do dnešnej reality.

Želám vám všetkým v období koronakrízy pevné zdravie. Fyzické aj psychické. To psychické si utužujeme aspoň kontaktmi na diaľku, s úsmevom na tvári a s presvedčením, že tých 40 rokov Združenia stálo za to. Dokázali sme veľmi veľa a zmenili sme kvalitu života mnohých ľudí s postihnutím k lepšiemu. Veď to je super pocit. Ďakujem zo srdca všetkým, ktorí sa na tom podieľali a podieľajú.

PhDr. Stefi Nováková
predsedníčka ZPMP v SR

Čas plynie ako voda, je nezastaviteľný rovnako ako roky... 1980 - 2020

téma

Rok 2020 sa do pamäti národa zapíše ako ten, na ktorý sa nezabúda. Bohužiaľ, pandémia zasiahla každého z nás. Prvé jarne lúče priniesli zlé správy a po prijatí opatrení vládou SR to vyzeralo, akoby sa čas naozaj zastavil. Prázdne pusté ulice, zatvorené mnohé prevádzky, školy, kultúrny, športový, spoločenský život sa dočasne skončil. Komunikácia sa preniesla do online priestoru a virtuálny svet zažíval pretlak kreativity. Naša organizácia sa od začiatku roka pripravovala na dôstojné pripomenutie činnosti pri príležitosti 40. výročia jej založenia. Naplánovali sme na dvanásť jún slávnostný galavečer v Slovenskom rozhlase, na ktorý sme chceli prizvať ľudí s mentálnym postihnutím, rodičov, odborníkov, sympatizantov a donorov z celej krajiny. Stretnúť sa, príjemne sa zabaviť, vytvoriť priestor na spomienky, ale aj rozhovory o aktuálnych radoch či starostiach. Nielenže nám to nevyšlo, ale museli sme zrušiť aj tradičný Deň krivých zrkadiel. Živilí sme v sebe malú nádej, že budeme môcť galavečer urobiť v jeseni. V júni sme urobili menšiu záhradnú slávnosť, ktorou sme sa poďakovali sponzorom a partnerom združenia, a tiež predsedom ZPMP v SR. Prišla jeseň, veľmi

pekne, farebná a my sme znovu vymýšľali, ako sa stretnúť i v obmedzenom počte osôb, plánovali sme slávnostnú Radu predsedov so záhradnou párty. A zasa naše plány skrížil koronavírus. A do toho všetkého sme v prvom kole ani nedostali dotáciu na časopis **Informácie**. Dobrou správou však je, že síce koncom roka, ale predsa len nám bola dotácia schválená a ja môžem písať tieto riadky a využiť príležitosť venovať sa aj 40. výročiu ZPMP v SR.

Mnohí z vás ste našimi vernými čitateľmi už od roku 1993 a určite viete, že každých 5 rokov si pripomíname, čo, prečo, kedy a kto urobil pre komunitu rodín a ľudí s mentálnym postihnutím. Tak to bolo aj v roku 2015, keď sme sa rozhodli, že venujeme výročiu všetky čísla časopisu a nazrieme do histórie združenia. Lebo netreba zabúdať na množstvo skvelých zapálených ľudí, ktorí počas mnohých rokov pomáhali a stále pomáhajú robiť ten náš život lepším, krajším. Ponúkame vám možnosť prečítať si ročník 2015, kde nájdete cestu 35 rokov. <http://www.zpmpvsk/index.php/uzitocne/casopisy#2015>

téma

ZPMP v SR? Kto sme? Sme občianske združenie založené v roku 1980. V súčasnosti máme približne 10 000 členov v 44 organizáciách po celom Slovensku. Naším cieľom je, aby aj v živote ľudí s mentálnym postihnutím **boli samozrejmosťou naplnené ľudské práva. Aby sa mohli vzdelávať, stretávať sa s rovesníkmi, aby mali rodinný život a priateľov, moderné sociálne služby, aby mohli pracovať a najmä, aby boli akceptovaní takí, akí sú. Na úrovni Republikovej centrály sa venujeme najmä týmto oblastiam:**

Obhajoba práv a záujmov

Presadzujeme práva a záujmy ľudí s mentálnym postihnutím voči štátnej politike a legislatíve. Bojujeme proti diskriminácii ľudí s mentálnym postihnutím. Pripomienkujeme návrhy zákonov a iniciujeme vznik nových právnych noriem. Spolupracujeme s odborníkmi a ďalšími organizáciami, so samosprávou. Sme členmi významných slovenských aj medzinárodných organizácií.

Rúcanie predsudkov

Pre širokú verejnosť každoročne usporadúvame celoslovenské kultúrne akcie – Výtvarný salón ZPMP, Deň krivých zrkadiel... Taktiež robíme kampane na zvýšenie povedomia o problematike ľudí s mentálnym postihnutím.

Sebaobhajovanie

Sebaobhajovanie, to sú pravidelné stretnutia dospelých ľudí s mentálnym postihnutím. V skupine hovoria o svojich

radostiach i starostiach. Spoznávajú samých seba a svoje potreby. Dozvedajú sa o svojich právach a povinnostiach. Sebaobhajovanie im prináša do života sebavedomie, lepšie komunikačné a sociálne zručnosti. A priateľov.

Vzdelávanie

Organizujeme vzdelávacie kurzy, konferencie a semináre. Pre ľudí s mentálnym postihnutím, odborníkov, rodičov, dobrovoľníkov... Vydávame informačné letáky, brožúry, odborné manuály. Prekladáme zaujímavé zahraničné publikácie.

Sociálne poradenstvo

Poskytujeme bezplatné špecializované sociálne poradenstvo deťom i dospelým ľuďom s mentálnym postihnutím, ich rodičom, opatrovníkom... Odborne poradíme v otázkach bývania, vzdelávania, zamestnávania či sociálnych služieb. Odporúčime ďalších odborníkov, ak je to potrebné. Pomôžeme zorientovať sa v sociálnych zákonoch, v otázkach týkajúcich sa sociálnoprávnej ochrany a spôsobilosti na právne úkony.

Pobyty

Organizujeme rekondično-integračné pobyty pre ľudí s mentálnym postihnutím a ich asistentov. Podľa možností aj víkendové pobyty či pobyty pre rodiny s deťmi. Pobyty sa vždy konajú na zaujímavom mieste. Sú plné smiechu, tvorivých, športových i vzdelávacích aktivít. Spájajú ľudí z celého Slovenska, ktorí by sa inak nestretli. Niektoré priateľstvá už vydržali roky...

Príprava na prácu a zamestnávanie, BIVIO

Vzdelávanie a príprava na trh práce – Rehabilitačné stredisko BIVIO: ľudia s mentálnym postihnutím majú v Centre BIVIO možnosť získavať pracovné zručnosti a skúsenosti potrebné na výkon nasledujúcich povolání: pomocná sila v kuchyni, pomocný čašník, chyžná, pomocník v práčovni. Integračný sociálny podnik BIVIO: reálne pracovné podmienky sme vytvorili zriadením troch prevádzok, ktoré sme spojili pod integračným sociálnym podnikom, je to verejnoprospešný podnik, ktorého pozitívnym sociálnym vplyvom je podpora zamestnanosti prostredníctvom zamestnávania osôb so zdravotným postihnutím, v prevažnej miere s mentálnym.

Časopisy

Vydávame dva časopisy. **Informácie ZPMP** prinášajú svojim čitateľom zaujímavosti zo sociálnej oblasti. Informujú o novinkách v legislatíve, predstavujú zariadenia sociálnych služieb, pozývajú na zaujímavé podujatia, svedujú v rozhovoroch významné osobnosti. Majú celoslovenský záber, informácie prinášajú i zo zahraničia. **To sme my** je časopis (pre) ľudí s mentálnym postihnutím. Sú v ňom zverejňované ich vlastné články. Výnimočnosť časopisu spočíva v tom, že je písaný jednoduchým štýlom.

Členské organizácie (občianske združenia i neziskové organizácie) vyvíjajú svoje aktivity vo všetkých regiónoch.

Niektoré fungujú ako svojpomocné skupiny, ktoré sa stretávajú v rámci voľnočasových aktivít a vymieňajú si navzájom informácie a skúsenosti, organizujú kultúrne a športové podujatia, rekondično-integračné pobyty a pod. Ďalšie poskytujú sociálne služby, zväčša ambulantly a terénne, v menšej miere pobytové, niektoré organizácie zriadili chránené dielne a venujú sa zamestnávaniu.

ĎAKUJEME všetkým členským organizáciám za činnosť, ktorú vyvíjajú v prospech svojich členov a ich príbuzných. Ďakujeme zapáleným rodičom, ktorí sa rozhodli aktívne riešiť nielen svoje problémy, ale aj problémy ostatných rodín a ďakujeme deťom, dospelým i sebaobhajcom, za to, že sú pre nás stálou inšpiráciou a hýbateľom našich dejín. Ďakujeme všetkým odborníkom, bez ktorých by naša cesta bola oveľa ťažšia, ak nie aj nemožná, ďakujeme všetkým zamestnancom prevádzok v sieti združenia. A ďakujeme všetkým dobrovoľníkom a pomocníkom, brigádnikom, ktorí sú vždy pripravení pomôcť a robia to s láskou a nasadením.

V minulom roku sme prezentovali činnosť niektorých organizácií, v tomto dvojčísle v tom pokračujeme. Oslovili sme ich, aby nám napísali, čo zaujímavé a pekné zažili, prípadne s čím sa potrápili za posledných 5 rokov. Taktiež strešná organizácia prešla od roku 2015 do 2020 vývojom. Prinášame vám prehľad najdôležitejších aktivít za obdobie 2015 – 2020.

téma

Obhajoba práv a záujmov: zástupcovia združenia boli členmi Výboru pre osoby so zdravotným postihnutím, Výboru pre výskum, vzdelávanie a výchovu v oblasti ľudských práv a rozvojového vzdelávania, členmi odborných pracovných skupín, Výboru expertov pre deinštitucionalizáciu, Riadiaceho výboru Národného projektu pre deinštitucionalizáciu, Koordinačného výboru na prípravu Celostátnej stratégie ochrany a podpory ľudských práv v SR, členmi Predsedníctva a výkonného výboru Národnej rady občanov so zdravotným postihnutím.

Pri presadzovaní práv a záujmov ľudí s mentálnym postihnutím sme neboli izolovaní, spolupracovali sme s Národnou radou občanov so zdravotným postihnutím, so Spoločnosťou Downovho syndrómu na Slovensku, OZ Inklúzia, OZ Socioforum, Radou pre poradenstvo v sociálnej práci, UP Down a mnohými ďalšími.

Ešte v roku 2012 sme spustili kampaň **Nechcem, ale musím**, ktorá bude ukončená, keď bude završená opatrovnícka reforma. Hlavnou myšlienkou kampane je, že ľudia s mentálnym postihnutím majú právo rozhodovať o svojom živote. Iniciovali sme reformu opatrovnictva v SR, vďaka našim iniciatívam sa podarilo dosiahnuť významný pokrok, od 01. 07. 2016 (§ 231 Civilný mimosporový poriadok), už nemožno nikoho úplne pozbaviť spôsobilosti na právne úkony. Ešte stále však nie je novelizovaný Občiansky zákonník.

Sebaobhajovanie je dôležitou súčasťou našej činnosti, skupiny sebaobhajcov sa stretávajú 2x týždenne. Zrealizovali sme štyri projekty *Sebaobhajovanie – šanca pre ľudí s mentálnym postihnutím*, zorganizovali sme 3 celoslovenské konferencie sebaobhajcov a jeden letný workshop. Zapojili sme sa do projektu V4 Lets do it!, v Prahe sme prezentovali tému sebaobhajovanie a rodina. Vydali sme knihu o sebaobhajovaní **Od myšlienky k činom. Príručka (nielen) pre odborníkov**. Vďaka europoslankyni Janke Žitňanskej mala možnosť skupina sebaobhajcov navštíviť Európsky parlament v Štrasburgu, ale aj parlament na Slovensku.

Aktivity proti predsudkom: zorganizovali sme päť ráz **Deň krivých zrkadiel** (DKZ). Je to deň ľudí s mentálnym postihnutím, nesie sa pod heslom „Sme iní, ale nie horší!“. V rôznych mestách Slovenska prebiehajú koncerty, predstavenia, tanečné vystúpenia, či rozličné sprievodné podujatia. Je priestorom na vzájomné stretnutia.

Výtvarný salón ZPMP sa konal v Bratislave, v Nitre, v Trenčíne, vo Zvolene a v Komárne, zapojilo sa doňho 288 organizácií z celého Slovenska. Cieľom výstavy je **oboznámiť širokú verejnosť s výtvarným nadaním, spôsobom**, akým stvárnajú svoj svet ľudia s mentálnym postihnutím.

V roku 2017 sme zorganizovali konferenciu **Kultúrne aktivity ľudí s mentálnym postihnutím**, na ktorej sa zúčastnilo 68 ľudí zo Slovenska, Česka, Poľska a Talianska. Konferencia sa stala platformou, ktorá umožnila aktívnym ľuďom vymeniť si svoje skúsenosti, informovať o svojej činnosti, navzájom sa motivovať a vytvárať účelové partnerstvá.

Sociálne služby: počas celého obdobia sme poskytovali špecializované **sociálne poradenstvo (ŠSP)**. Jeho cieľom bolo poskytovať odbornú sociálnu pomoc a podporu ľuďom s mentálnym postihnutím, a tiež ich rodinám pri zvyšovaní kvality života, sociálnej integrácii i začlenení sa do primeraných spoločenských podmienok a pri presadzovaní ich práv a záujmov. ZPMP v SR má akreditáciu MPSVR SR na poskytovanie ŠSP a je registrovaným subjektom v Bratislavskom samosprávnom kraji (BSK). Bezplatné poradenstvo sme mohli poskytovať vďaka dotácii z BSK.

Koncom roka 2017 sme začali poskytovať sociálne služby 10 klientom v rehabilitačnom stredisku BIVIO, bližšie si o nich prečítate v samostatnom článku o Centre BIVIO na str. 7. V rámci projektu *Dôstojný život – právo, nie privilegium* sme spracovali **Model komplexnej komunitnej starostlivosti o ľudí s mentálnym postihnutím**. Snažili sme sa v ňom zhodnotiť aktuálnu situáciu v jednotlivých oblastiach života ľudí s mentálnym postihnutím a pomenovať možnosti, ktoré v čoraz vyššej miere reflektujú ich potreby a sú v súlade s Dohovorom OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím. Zároveň sme chceli zrozumiteľným spôsobom poskytnúť najmä rodičom a opatrovníkom prehľad o tom, čo ľudia s mentálnym postihnutím čaká v jednotlivých etapách ich života v rámci aktuálnych podmienok na Slovensku a poskytnúť im inšpiráciu k tomu, aby si uvedomili, že tento stav nie je nemenný, a že starostlivosť a služby pre ľudí s mentálnym postihnutím môžu vyzerať aj inakšie. Ďalším výstupom projektu bolo vydanie knihy *Stačí ľúbiť, príbehy rodín s deťmi s mentálnym postihnutím*.

Zaujímavým projektom bol participatívny projekt **Sociálna pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím a ich rodinám** realizovaný v partnerstve Úradom splnomocnenca na rozvoj občianskej spoločnosti a BSK, výstupom ktorého je schválená *Koncepcia rozvoja sociálnych služieb pre ľudí s mentálnym postihnutím v kompetencii BSK na roky 2019 – 2021*. **Voľnočasové a záujmové aktivity:** rekondično-integračné pobyty sebaobhajcov sa konali v Hradisku Nemecká,

téma

Čachovo Selce, Limba Bystrá a Prašice Duchonka. Pobyty sú veľmi obľúbenou aktivitou, v roku 2020 sme však dotáciu nedostali. Zrealizovali sme niekoľko vzdelávacích kurzov, napr. fotografovanie, anglický jazyk a pravidelný tanečný seminár v spolupráci s TK Danube.

V rámci **publikačnej činnosti** sme okrem kníh vydávali časopis **Informácie a To sme my**, ako aj viacero letákov. **Spolupráca na medzinárodnej úrovni:** Projekt *RESPID* (Erasmus), SR, Preskúmanie **účinnnej** podpory pre posilnenie autonómie osôb s mentálnym postihnutím: SR, ČR, PL, IT. Projekt získal prvé miesto EDU INSPIRATION AWARD v kategórii vzdelávanie dospelých.

Zúčastnili sme sa prostredníctvom NROZP v SR na konferenciách Európskeho fóra zdravotného postihnutia **Dublin:** Rovnosť pred zákonom, **Madrid:** O 20 rokov neskôr, budovanie inkluzívneho hnutia pre budúcnosť, **Brusel:** Chytré cestovanie, partnerstvá a technológie zlepšujúce dostupnosť cestovania v EÚ. **Členstvo** v Inclusion Europe nám umožnilo **účasť v Prahe:** Európa v akcii: O mojich vzťahoch a priateľstvách. Téma sociálnej ekonomiky sa diskutovala na konferencii v **Budapešti**. Navštívili sme taliansky hotel **Albergo Etico v Asti**, kde zamestnávajú **ľudí** s mentálnym postihnutím.

Centrum BIVIO

Projekt vzdelávaco-rehabilitačného centra BIVIO je najväčším a finančne najnáročnejším projektom nášho združenia. Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v Slovenskej republike ako občianske združenie sa v novembri 2018 registrovalo aj ako integračný sociálny podnik.

Vytvorenie **integračného sociálneho podniku** bolo podmienené predovšetkým snahou o napĺňanie misie nášho združenia. Jedným z našich hlavných cieľov je podporovať inklúziu ľudí s mentálnym postihnutím vo všetkých oblastiach života. Zaradenie ľudí s mentálnym postihnutím na pracovný trh pritom možno považovať za jeden z najvyšších stupienkov inklúzie. Vďaka tomu môžu nielen získať finančnú nezávislosť, ale aj možnosť zaradiť sa do spoločnosti v širšom kontexte. Vďaka zamestnaniu môžu získať množstvo sociálnych kontaktov, môžu začať žiť aktívnejším životom a majú šancu posilniť svoju celkovú samostatnosť a nezávislosť.

Ocenenia od iných: **3. miesto Cena Nadácie Orange za rok 2017** – za inovácie a prístup smerujúci k sociálnej inklúzii. V roku **2019 pri príležitosti 10. výročia** Nadácia Orange v spolupráci s nominačným výborom ocenila 10 výnimočných mimovládnych neziskových organizácií, ktoré významne prispeli k pozitívnej zmene na Slovensku. ZPMP v SR ocenenie získalo za dlhodobú aktívnu a vysoko profesionálnu prácu v oblasti poskytovania sociálnych služieb, za inovatívny prínos v procese zamestnávania ľudí s mentálnym postihnutím a ich prípravy na otvorený trh práce a v zapájaní tejto cieľovej skupiny do bežného života s dôrazom na ich sebaobhajovanie.

Päťročnica je za nami, ďalšia pred nami. Zaželať si navzájom najmä veľa zdravia a energie na plnenie úloh, ktoré sme si vytýčili, či už v komunitách, na regionálnej, národnej i medzinárodnej úrovni.

Spracovala **PhDr. Iveta Mišová**

téma

Spoločnosť vo všeobecnosti nevníma ľudí s mentálnym postihnutím ako plnohodnotnú pracovnú silu. Problémom pri ich začleňovaní na trh práce sa javí aj fakt, že často nedisponujú pracovnými zručnosťami a skúsenosťami, ktoré by im vstup na trh práce uľahčili. Toto bola pre nás výzva a dôvod, prečo sme Centrum BIVIO vytvorili.

Prvotným zámerom bolo vytvoriť podmienky na to, aby získali pracovné zručnosti v podmienkach reálne fungujúcich prevádzok na umožnenie získania pracovných zručností potrebných na výkon konkrétnych pracovných pozícií. Riešením bolo vytvoriť školiace pracovisko špeciálne pre túto skupinu osôb.

Vznik a financovanie podobného pracoviska nebol možný bez toho, aby sme vytvorili skutočné prevádzky, v ktorých by ľudia s mentálnym postihnutím mohli získavať pracovné zručnosti. Preto sme najmä vďaka podpore Nadácie Velux v priebehu rokov 2015 až 2018 kúpili a zrekonštruovali nehnuteľnosť v bratislavskej mestskej časti Rača a vytvorili v nej Centrum BIVIO. Zriadenie integračného sociálneho podniku bolo iba logickým vyústením tohto centra. V rámci Centra BIVIO realizujeme paralelne dve činnosti, ktoré sú z nášho pohľadu neoddeliteľné.

1. Vzdelávanie a príprava na trh práce – Rehabilitačné stredisko BIVIO

Ľudia s mentálnym postihnutím majú v Centre BIVIO možnosť získavať pracovné zručnosti a skúsenosti potrebné na výkon povolania pomocná sila v kuchyni, pomocný čašník, chyzná, pomocník v práčovni. Na základe individuálnych potrieb priebežne pripravujeme na túto prácu 10 ľudí s mentálnym postihnutím. Klienti k nám prichádzajú na dennej báze a zaučajú sa na výkon jednotlivých povolaní. Získavajú prehľad o tom, čo práca na tom-ktorom pracovnom mieste obsahuje, čo všetko je potrebné na to, aby ju mohli vykonať. Postupne sa zapájajú do pracovnej činnosti, získavajú potrebné skúsenosti a ďalšie zručnosti potrebné na výkon povolania (dochvilnosť, zodpovednosť za zverené úlohy), učia sa komunikovať a majú príležitosť naživo si vyskúšať, ako vyzerá pracovný svet. Keď získajú dostatočné zručnosti, snažíme sa nájsť im vhodné zamestnanie. Tento čas sa u nich rôzni na základe toho, kto je ako manuálne zručný, ako rýchlo si dokáže osvojiť potrebné zručnosti, ale je rôzny aj na základe toho, ako rýchlo dokáže pochopiť a akceptovať

pravidlá a hierarchiu na pracovisku. Keď sa nám podarí nájsť vhodné zamestnanie, poskytujeme ešte dodatočnú podporu nielen pre nášho absolventa, ale aj pre zamestnávateľa.

Počas krátkeho pôsobenia Centra BIVIO sa nám vďaka týmto aktivitám podarilo nájsť zamestnanie už pre štyroch mladých ľudí s mentálnym postihnutím. Príprava na prácu prebieha aj prostredníctvom sociálnej služby poskytovanej v rehabilitačnom stredisku, o čom podrobnejšie informujeme v časti sociálne služby.

2. Integračný sociálny podnik BIVIO

Reálne pracovné podmienky sme vytvorili zriadením troch prevádzok, ktoré sme spojili pod integračným sociálnym podnikom. Počítali sme a do budúcnosti počítame s tým, že prostredníctvom podnikateľských aktivít sa nám podarí získať podstatnú časť finančných prostriedkov potrebných na prípravu ľudí s mentálnym postihnutím na zamestnanie. A samozrejme, významnou skutočnosťou je aj zamestnávanie osôb so zdravotným postihnutím.

V rámci nášho sociálneho podniku prevádzkujeme trojhviezdičkový hotel, reštauráciu a práčovňu. A práve v týchto prevádzkach môžu ľudia s mentálnym postihnutím získavať reálne pracovné zručnosti a skúsenosti.

Vytvorenie podniku so sebou prinieslo veľa komplikácií a zodpovedností. Okrem toho, že sme museli získať priestory na vytvorenie jeho prevádzok a na zabezpečenie nevyhnutného technologického vybavenia, bolo potrebné zabezpečiť aj odborný personál, ktorý má na starosti chod týchto prevádzok. Na vznik sociálneho podniku nebolo možné získať finančné prostriedky zo žiadnych účelovo viazaných verejných prostriedkov.

Prakticky celé vytvorenie sociálneho podniku BIVIO bolo financované zo súkromných zdrojov (predovšetkým Nadácie Velux) a z úverov, ktoré sú kryté osobným ručením niekoľkých zamestnancov a funkcionárov nášho združenia.

Vytvorili sme 25 nových pracovných miest. Z toho je 11 obsadených ľuďmi s ťažkým zdravotným postihnutím (z toho 9 ľuďmi s mentálnym postihnutím). Pri zakladaní sociálneho podniku sme sa spoliehali aj na sľubovanú pomoc z verejných zdrojov určenú na prevádzkové a investičné náklady takéhoto sociálneho podniku. V čase písania tohto článku môžeme smutne konštatovať, že program podpory pre sociálne podniky síce vznikol, ale sociálne podniky sídliace v Bratislavskom samosprávnom kraji sa o financie z neho uchádzať nemôžu. Prevádzku centra teda nateraz financujeme jednak z tržieb, ktoré náš sociálny podnik generuje a jednak z úverov a prostriedkov, ktoré sme získali

prostredníctvom grantov, prípadne finančných darov. Vzhľadom na fakt, že v roku 2020 sme mali prevádzky sociálneho podniku plnohodnotne otvorené necelé tri mesiace, je finančná situácia naozaj mimoriadne komplikovaná.

Podnikateľské prevádzky nášho sociálneho podniku sa v roku 2019 postupne začali presadzovať a získavať si stálych zákazníkov. O kvalite našich služieb hovorí napríklad sumárne hodnotenie kvality nášho hotela za rok 2019 zo strany najväčšieho sprostredkovateľa ubytovacích služieb na svete, spoločnosti Booking. Na základe hodnotenia hostí sme získali **hodnotenie na úrovni 9,1 bodu** z desiatich možných, čo považujeme za vynikajúce.

Podobne aj hodnotenie našej reštaurácie, či už cez Facebook alebo prostredníctvom stránok venujúcich sa gastroprevádzkam, má výrazne **prevažujúce pozitívne hodnotenia**. Je to výsledkom toho, že sa snažíme o to, aby sme poskytovali služby porovnateľné s konkurenciou a ukázali verejnosti, že aj prevádzka, v ktorej pracujú ľudia s mentálnym postihnutím, môže poskytovať vynikajúce služby. Bohužiaľ, prebiehajúca koronakríza veľmi negatívne zasiahla do aktív určených na podporu našich podnikateľských aktivít. Integračný sociálny podnik BIVIO je verejnoprospešný podnik, ktorého pozitívnym sociálnym vplyvom je podpora

zamestnanosti prostredníctvom zamestnávania osôb so zdravotným postihnutím, v prevažnej miere s mentálnym. Pozitívny sociálny vplyv sa meria percentom zamestnaných osôb so zdravotným postihnutím, pričom pozitívny sociálny vplyv sa považuje za dosiahnutý, ak integračný podnik zamestnáva najmenej 30 % takýchto osôb. V roku 2019 ZPMP v SR zamestnávalo priemerne 33 osôb, z toho 14 so zdravotným postihnutím, čo tvorilo priemerne 42,4 %. V roku 2020 očakávame veľmi podobný pomer zamestnancov so zdravotným postihnutím. Integračný sociálny podnik BIVIO zisk z hospodárskej činnosti reinvestuje do rozvoja organizácie a napĺňania cieľov tak, ako je uvedené v Stanovách ZPMP v SR, čím sa dosahujú jeho sociálne ciele.

BIVIO je unikátnym a jedinečným projektom v podmienkach Slovenska. Našou snahou do budúcnosti bude rozvíjať ho a naplňať hlavný cieľ, ktorým je začlenenie ľudí s mentálnym postihnutím do bežného života.

PhDr. Iveta Mišová, Mgr. Marián Horanič

Charakteristika činnosti s deťmi so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v Dennom detskom sanatóriu s MŠ pri zdravotníckom zariadení

Dieťa so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami je pod stálou kontrolou starostlivosti špecialistov a rodičia môžu využívať rôzne konzultačné, odporúčané intervenčné a stimulačné programy. Základom realizácie začlenenia je zabezpečenie podmienok pre dieťa so zdravotným znevýhodnením do edukačného procesu tak, aby bol na zreteľ pozitívny rozvoj jeho osobnosti. Pri jeho výchove a vzdelávaní treba zabezpečiť všetko v súlade so spoločnými potrebami.

Dieťa so zdravotným znevýhodnením má právo na to, aby mu spoločnosť poskytovala tie isté príležitosti a podnety na vývin ako poskytuje zdravým rovesníkom. Ide o individuálny prístup ako základný princíp všeobecnej pedagogiky a nielen špeciálnej pedagogiky.

téma

Naše skúsenosti potvrdzujú, že so začleňovaním dieťaťa je najjednoduchšie začínať práve na úrovni materskej školy. Zručnosti, ktoré dieťa získa u nás, sú veľkou pomocou pre „ozajstnú“ dobrú prípravu dieťaťa na školu.

U detí so zdravotným znevýhodnením v predškolskom veku sa diagnostika realizuje prostredníctvom hry. Dieťa reaguje v našom prostredí tak, ako sú nastavené požiadavky, musia byť primerané druhu, stupňu a trvaniu zdravotného znevýhodnenia. Hra je najprirodzenejším prejavom aktivity dieťaťa v predškolskom veku, jednou z vývinových potrieb tohto obdobia. Prostredníctvom nej sa všestranne rozvíja osobnosť dieťaťa. Preto je hra základným a najdôležitejším predpokladom umožňujúcim diagnostiku dieťaťa v predškolskom veku. Hra detí so zdravotným znevýhodnením má špecifické črty, ktoré vyplývajú zo zdravotného znevýhodnenia, či už zo sensorického, somatického alebo mentálneho. To ovplyvňuje jeho psychické funkcie, zároveň zisťujeme úroveň reči dieťaťa z obsahovej a formálnej stránky, úroveň sebaobslužných činností, spôsob hry a sociabilitu. Správna a výstižná diagnóza v predškolskom veku umožňuje včas poskytnúť dieťaťu adekvátnu výchovu, včasnú korekciu porúch, určiť prognózu a prijať primerané pedagogické opatrenia.

Postoje a správanie rodičov k dieťaťu so zdravotným znevýhodnením sú iné, ako keby bolo dieťa zdravé. Vyššie je riziko extrémnych prístupov – jednak hyperprotektívneho prístupu a ochranného správania, ale aj odmietnutia takéhoto dieťaťa. To má zasa vplyv na psychický vývin dieťaťa.

Postupne si uvedomujeme, v akej situácii sa rodina momentálne nachádza. Výber výchovného štýlu a jeho aplikácia je individuálna. Pokiaľ rodičia svojou výchovou dieťa stimulujú, podporujú a pomáhajú mu v jeho osobnostnom i telesnom vývine, je všetko v poriadku. Keď však rodičia nezvládajú výchovu tohto dieťaťa jeho preťažovaním, alebo naopak zanedbávaním či dokonca týraním, je potrebné zasiahnuť. V prostredí rodiny s dieťaťom so zdravotným znevýhodnením, napr. s detskou mozgovou obrnou, môžeme výrazne pozorovať podiel výchovných vplyvov. Neustále si uvedomu-

jeme a snažíme sa jeho možnému negatívnemu efektu predchádzať, prípadne ho aspoň eliminovať. Posúdenie rodinného prostredia ovplyvňuje osobnostný potenciál dieťaťa. Na základe absencie takých služieb, ktoré sú nápomocné dieťaťu a jeho rodine, je potrebné zriaďovať potrebné subjekty. Preto sme pristupovali k tomuto problému a zriadili sme špecializované zdravotnícke zariadenie s komplexnou starostlivosťou o deti so zdravotným znevýhodnením. Denná starostlivosť sa v našom zariadení poskytuje od tretieho do deviateho roku veku dieťaťa. Všetkým prijatým deťom poskytujeme rôzne špeciálne a liečebné terapie, ktoré sú indikované na základe odporúčania odborníkov. Lekár vykoná príslušnú dokumentáciu spojenú s príjmom dieťaťa do denného stacionára. Po uplynutí stanoveného veku dieťaťa, určeného pre pobyt v dennom stacionári, sa ukončuje rehabilitácia v rámci denného stacionára. Lekár na základe vyšetrenia určí ďalší postup. Rozhodne, či je nutná ďalšia rehabilitácia formou ambulantnej liečby, alebo sa liečba môže ukončiť. V prípade pokračovania liečby určí termín kontrolného vyšetrenia. Na základe vyšetrenia a odporúčaní odborníkov je dieťaťu vypracovaný individuálny terapeutický program a individuálny výchovno-vzdelávací plán.

Občianske združenie – Združenie na pomoc telesne a mentálne postihnutým „Pomoc v živote“ v Kežmarku sa profiluje ako občianska aktivita odborníkov, rodičov detí s rôznym druhom a stupňom zdravotného znevýhodnenia a sympatizantov, ktorí sa rozhodli rôznou mierou osobnej iniciatívy prispievať k zlepšovaniu kvality života ľudí so zdravotným znevýhodnením. Strešným partnerom je spoločnosť pôsobiaca v oblasti zdravotníctva – Denné detské sanatórium, s. r. o., v Kežmarku. Cestou OZ podporujeme a pomáhame zabezpečovať podmienky na stabilizáciu a optimalizáciu zdravotného stavu detí, ako aj sociálneho prostredia. Participácia spoločného riešenia nastoleného spektra spoločenskej potreby je veľmi osožná a dôležitá.

PhDr. Terézia Semaňáková, PhD., Terézia Semaňáková, riaditeľka DDS, s. r. o. a kolektív

BETÁNIA SENEČ, n. o. História v krátkosti

Betánia Senec vznikla v roku 1991 ako detašované pracovisko Ústavu prof. Matulaya v spolupráci s Diakonickým združením Betánia – zriaďovateľom je Cirkev bratská. Reagovala na potrebu dať kvalitný život mladým ľuďom s mentálnym hendikepom, poskytovať nové typy služieb. Inak ako vo veľkokapacitných ústavoch, kde bolo prioritou zabezpečovanie hlavne fyziologických potrieb. (Ústav prof. Matulaya bol v tom období denným stacionárom pre ľudí do 26 rokov.) V budove na brehu Slniečnych jazier v Senci, ktorá predtým slúžila ako stranické rekreačné zariadenie, sa teda otvorili brány Betánia – prvého neštatného zariadenia na Slovensku. A to aj napriek nevôli vtedajšieho mestského zastupiteľstva, ktoré malo obavy, že ľudia s mentálnym hendikepom budú mať negatívny vplyv na návštevnosť Slniečnych jazier.

Betánium začalo navštevovať len zopár klientov na niekoľko hodín počas týždňa. Ale bolo to nakoniec ich rozhodnutie, zostať tu natrvalo. Verili, že tu bude ich život lepší a verili tomu aj ich rodičia, čo bola naozaj veľká odvaha. Veď nič podobné tu ešte neexistovalo.

Betánia sa postupne vyvíjala, v roku 1993 sa stala samostatným zariadením Diakonického združenia a od roku 2004 neziskovou organizáciou so samostatným financovaním. Počas celého tohto obdobia sa hľadajú možnosti ako zabezpečiť ľuďom s mentálnym hendikepom plnohodnotný a zmysluplný život. Základom zostáva rodinné prostredie s menším počtom klientov a maximálnym zohľadňovaním ich potrieb.

Penzión na Slniečnych jazerách – ubytovanie pre širokú verejnosť

Využilo sa veľmi lukratívne prostredie, do ktorého je Betánia situovaná. Vďaka podpore holandských nadácií spolu s príspevkom Diakonického združenia Betánia sa v jej priestoroch vybudovali v roku 1996 nielen dielne, kde sa tkalo, vyšívalo, zhotovovali drobné darčekové predmety, ale aj malý penzión. Aj to bol v tých časoch nevídaný projekt – o rekreantov na Seneckých jazerách sa budú starať mentálne hendikepovaní občania. Bude to fungovať? Počiatočné obavy sa nenaplnili. Penzión si našiel stálych hostí a v súčasnosti máme letnú sezónu rezervovaných mesiacov dopredu. Okrem pocitu užitočnosti, ktorú vďaka takémuto zamestnávaniu naši klienti zažívajú, vznikajú aj veľmi pekné priateľstvá. Našu snahu v roku 2016 odmenila organizácia Tenenet, o. z., cenou „Zamestnávateľ bez predsudkov“.

Súčasnosť

Betánia Senec poskytuje v súčasnosti pobytovú formu sociálnej služby a ambulatnú sociálnu službu. Klienti sú ubytovaní v priestraných izbách po dvoch, s vlastným sociálnym zariadením. Prevádzkujeme chránenú dielňu, kde naši klienti zhotovujú drobné darčekové predmety, ktoré sa prispôsobujú trhu. Nároky kupujúcich sa zvyšujú, a tak aj z našej dielne musia vychádzať výrobky, ktoré spĺňajú kritériá náročného zákazníka. Starajú sa aj o vonkajšie prostredie domova a penziónu, kosia, hrábú, vynášajú, pomáhajú pri ošetrovaní a polievaní kvetov a kríkov.

téma

téma

Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v Stropkove

„Pomôž mi, aby som to dokázal sám.“

Mária Montessori

Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v Stropkove (ďalej len ZPMP v SP) je jedným zo zakladateľov Domu detí Božieho milosrdenstva, n. o. (ďalej len DDBM, n. o.) sídliať v okresnom meste Stropkov. V danom okrese ponúka zariadenie sociálne služby v domove sociálnych služieb a dennom stacionári pre mentálne, telesne a kombinovane postihnuté osoby v ambulatnej forme ako jediné zariadenie svojho druhu. Kapacita zariadenia je aj z tohto dôvodu naplnená v oboch druhoch poskytovanej sociálnej služby, ale pevne veríme, že v budúcnosti sa nám podarí rozšíriť priestorové kapacity zariadenia, čím budeme môcť privítať aj ďalších potenciálnych záujemcov o poskytovanie sociálnej služby a naplniť potrebu viacerých jednotlivcov či rodín, ktorí našu pomoc potrebujú.

ZPMP v SP nerealizuje svoju činnosť denno-denne prostredníctvom vlastných zamestnancov, ale s pomocou všetkých členov realizuje pre osoby s postihnutím v regióne jednorazové aktivity, letné pobyty, organizuje workshopy i potrebné

odborné stretnutia a semináre. Veľmi úzko spolupracuje s neziskovou organizáciou DDBM, n. o., a to od jej vzniku v roku 2005 na rôznych projektoch, kultúrnych podujatiach, či rôznych aktivitách počas celého obdobia fungovania. Cieľom oboch organizácií je neustále zvyšovanie kvality poskytovaných sociálnych služieb, k čomu nám v predošlých rokoch výrazne pomohli finančné prostriedky získané prostredníctvom podpory rôznych projektov. Práve vďaka nim sme si v „domčeku“, ako familiárne nazývame DDBM, n. o., zriadili kaviarňičku pre zážitkové učenie a praktickú školu, vybavili tréningovú miestnosť kuchyne, zakúpili hrnčiarsky kruh a následne hrnčiarstvo preniesli do tvorivej činnosti klientov, zakúpili kroje a aktivizovali klientov k uchovávaniu ľudových tradícií, zrealizovali výlety v prírode a venovali sa fotografovaniu, ktoré viedlo k výstave pre verejnosť v MsKS v Stropkove, v átriu zariadenia pribudol altánok na letné posedenie, zvýšili a zefektívniť sme prezentáciu a propagáciu zariadenia, obnovili snoezelen miestnosť, zakúpili hydro-masážnu vaňu a infrasaunu, vytvorili podnetné prostredie prostredníctvom interaktívnej tabule, a taktiež zrealizovali mnoho ďalších rekonštrukčných prác v interiéri i exteriéri zariadenia. Nesmieme zabudnúť na prístavbu výťahovej plošiny, ktorú slávnostne požehnal v rámci 10. výročia vzniku DDBM, n. o., roku 2015 Mons. Pavol Dráb – generálny vikár Košickej arcidiecézy. V rámci osláv výročia si klienti v spolupráci so žiakmi Cirkevnej základnej školy a s pomocou zamestnancov pre pozvaných hostí pripravili bohatý kultúrny program, ktorý zohľadňoval časový priez fungovania zariadenia a niesol sa v duchu myšlienky „Hviezdy vidno v noci“. Práve bez tých hviezd by sme boli ochudobnení o jednoduchosť, úprimnosť a čistotu srdca, ktoré nás v dnešnom uponáhľanom a chaotickom svete často prinútiť zastaviť a zamyslieť sa nad skutočnými hodnotami života. V rámci pravidelných aktivít realizovaných s podporou ministerstva práce sociálnych vecí a rodiny sa každoročne členovia združenia zúčastňujú na rekondičnom pobyte na Zemplínskej šírave, kam sa klienti a ich rodinní príslušníci vždy s radosťou vracajú a majú možnosť stráviť zopár dní mimo „reality“ každodenného rutinného života. V letnom období je takmer tradíciou organizovanie kreatívnych stretnutí v rámci tvorivých dielní, čím sa vytvára priestor

Láska v Betánii

Najsilnejší cit ospevovaný básnikmi, pesničkármi po mnoho storočí. Cit, ktorý vzniká za každých podmienok a v každom období.

Plamienok lásky sa rozohrel aj u nás. Pred svojimi rodinami, priateľmi a obyvateľmi Betánie sa naši dvaja klienti zasnúbili. Prstene, torta, prípitok, živé holubice – bolo tu všetko, čo k takému významnému kroku patrí. Ich láska získala týmto aktom oficiálnu pečať.

Hráme divadlo

Martin Žák, dlhoročný priateľ Betánie, a tiež dramaterapeut, moderne stvárnil príbeh lásky podľa predlohy francúzskeho spisovateľa Romaina Rollanda, Peter a Lucia. V tomto predstavení hrajú naši snúbenci hlavné úlohy. Práve vďaka nim má toto predstavenie neuveriteľne silné emócie a vždy sa stretne s úžasným ohlasom.

Na celoslovenskej súťaži malých divadelných foriem v Martine v roku 2017 získali ocenenie.

Budúcnosť

Sociálne služby sa za posledných pár rokov na Slovensku výrazne skvalitnili. Vzniká a aj existuje množstvo zariadení, ktoré poskytujú vysoký štandard.

V tomto trende chceme pokračovať aj my. Mať profesionálnych, odborných a empatických zamestnancov, ktorí budú našim klientom pomocou, radiť im v živote a nie ich život riadiť. Usmerňovať a v čo najvyššej miere sa snažiť o napĺňovanie ich potrieb, avšak za ich aktívnej účasti. Zvyšovať ich sebadôveru a vieru vo vlastný potenciál. Hľadať možnosti ich sebarealizácie mimo nášho zariadenia nielen na trhu práce, ale aj v podporovanom bývaní.

Mgr. Jana Šuranová riaditeľka

Vážená pani Mišová, Vám aj Vaším kolegom a kolegyniam ďakujeme za množstvo práce, ktoré ste doteraz v ZPMP vykonali. Stálo to neraz veľa úsilia, často na úkor rodiny. Želáme ešte veľa síl a optimizmu v pracovnom aj osobnom živote. Dávate nádej, podávate pomocnú ruku ľuďom, ktorí sa ocitajú v zložitých situáciách. Vyčarúvate úsmev na tvárach ľudí so zdravotným znevýhodnením. Zastupujete a radíte aj nám. Veľká vďaka.

Podieľajú sa aj na upratovaní vo vnútorných priestoroch, pomáhajú v kuchyni, pri vešaní bielizne, pri drobných opravách. Tak ako doma... Každý klient podľa svojich individuálnych schopností a zručností, avšak na základe vlastného rozhodnutia.

Veľkou zmenou v živote Betánie bol roku 2016 odchod dlhoročného riaditeľa Miroslava Krupu, ktorý sa rozhodol po dovŕšení dôchodkového veku ukončiť svoje pôsobenie v tejto funkcii. Pozitívne však reagoval na ponuku zotrvať v Betánii a v súčasnosti sa venuje klientom v drevárskej dielni ako pracovný terapeut.

Život však nie je len o práci

Už niekoľko rokov u nás prebieha arteterapia a zúčastňujeme sa na Výtvarnom salóne, ktorý usporadúva ZPMP. Tu sme získali aj ocenenia – cenu pre jednotlivca v roku 2017 aj v roku 2019.

Z plaveckých pretekov, ktorý každý rok organizuje DSS Ústava prof. Matulaya a Bratislavský samosprávny kraj, si tiež odnášame cenné medaily.

Chodíme na niekoľkodňové výlety, spoznáваме kultúrne pamiatky Slovenska. Naši klienti majú možnosť navštevovať spoločenské, hudobné a kultúrne akcie. Na množstve z nich sa zúčastňujú bez našej asistencie. Aj to je jedna z foriem, akou sa snažíme viesť ich k samostatnosti.

Učíme ich základom práce s počítačom, internetom a mobilom. Snažíme sa o rozvoj finančnej gramotnosti. Udržiavame získané vedomosti a schopnosti. Mnoho týchto aktivít vedú externí pracovníci, alebo dobrovoľníci. Veľký dôraz kladieme na duchovný rozvoj našich klientov. Každý mesiac prebiehajú v našich priestoroch nielen katolícke bohoslužby, ale aj zhromaždenia s účasťou členov Cirkvi bratskej.

na zmysluplné trávenie voľného času počas víkendov a letných prázdnin detí a mladých ľudí s mentálnym, telesným a kombinovaným postihnutím, čo vedie k ich pozitívnemu ovplyvňovaniu liečby z fyzickej i psychickej stránky.

Vyššiu kvalitu a efektívnosť poskytovaných sociálnych služieb máme neustále na zreteli. „Štandardy kvality“ ako súčasť konceptu optimálnych služieb sa stali každodennou súčasťou našej práce. Každá z oblastí podmienok kvality poskytovanej sociálnej služby vedie nielen k zvyšovaniu kvality poskytovaných sociálnych služieb, ale aj k zvyšovaniu kvality života klientov. Všetkým pracovníkom DDBM, n. o., a členom združenia na tejto skutočnosti nesmierne záleží. Vo fungovaní „domčeka“ však nezabúdame ani na budovanie pevných medziľudských vzťahov s rodinnými príslušníkmi našich klientov, ale aj s dobrovoľníkmi, podporujúcimi organizáciami, vedením mesta Stropkov, ako aj rímskokatolíckou a gréckokatolíckou farnosťou a kňazmi v meste a blízkom okolí. Stretávame sa na spoločných akciách priamo v zariadení alebo pri podujatiach, ktoré sú dostupné aj verejnosti. Klienti sa tešia každej väčšej akcii usporiadanej v domčeku. Vždy v máji si spoločne pripomíname Deň rodiny, pri príležitosti ktorého sa klienti predvedú svojim rodinným príslušníkom s kultúrnym programom. Vystúpenie pred publikom si užívajú aj v rámci Stropkovského jarmoku, na ktorom sa v Uličke remesiel prezentujú aj vlastnoručne zhotovenými výrobkami z tvorivých dielní. Taktiež svoje výrobky prezentujú aj počas vianočných remeselných trhov v Stropkove a je pre nás nesmiernym potešením, s akou láskou, nadšením a obdivom na celú prácu a vynaložené úsilie klientov hľadajú nadšenci nášho zariadenia. Každá pozitívna reakcia posúva vopred nielen zamestnancov, ale aj

klientov, ktorí si aj na základe kladných ohlasov uvedomujú svoju dôležitosť a jedinečnosť. Celý domček žije aj duchovným spôsobom životom, a ten rastie, ak venujeme čas Bohu a svojmu srdcu. Spolu s klientmi začíname každé ráno modlitbou korunky k Božiemu milosrdenstvu, pravidelne sa zúčastňujeme na bohoslužbách a slávime všetky kresťanské sviatky ako jedna veľká rodina, pretože atmosféra v našom zariadení sa nesie v rodinnom duchu. V posledných rokoch sa v rámci cezhraničnej partnerskej spolupráce podieľame na väčších projektoch. V súčinnosti s občianskym združením pre mentálne a telesne postihnutých Gniazdo, pôsobiaceho v Poľsku v Starom Saczi, sme spolupracovali na projekte a náviku integračného divadielka postaveného na motívoch Malého princa. Divadelné predstavenie, ktoré sa nieslo v duchu hľadania pravdy a poznania zmyslu života človeka, bolo pripravené v dvoch navzájom sa prelínajúcich jazykových úpravách. Pred premiérou v Starom Saczi sme u priateľov z OZ Gniazdo strávili skvelý trojdňový workshop, ktorý vyvrcholil samotnou premiérou, a tú sme si o dva týždne zopakovali i v Stropkove. Aj tento rok sme sa všetci tešili a pripravovali na začiatok ďalšieho dvojazyčného divadelného predstavenia, okolnosti svetovej pandémie však rozhodli inak. Pevne veríme, že hoci oneskorene, no s o to väčšou radosťou sa na projekte zúčastníme v najbližšej budúcnosti. Našou neutíchajúcou snahou je aj v ďalších rokoch prinášať klientom nové zážitky, nové podnety, nové dôvody na radosť a stále lepšie začlenenie do bežného každodenného života, na základe ktorého sa aj človek so zdravotným postihnutím dokáže realizovať a cítiť slobodne.

Juraj Medvedz
ZPMP v SP

farby života

40 ROKOV ZPMP V SR

farby života

Betánia Senec

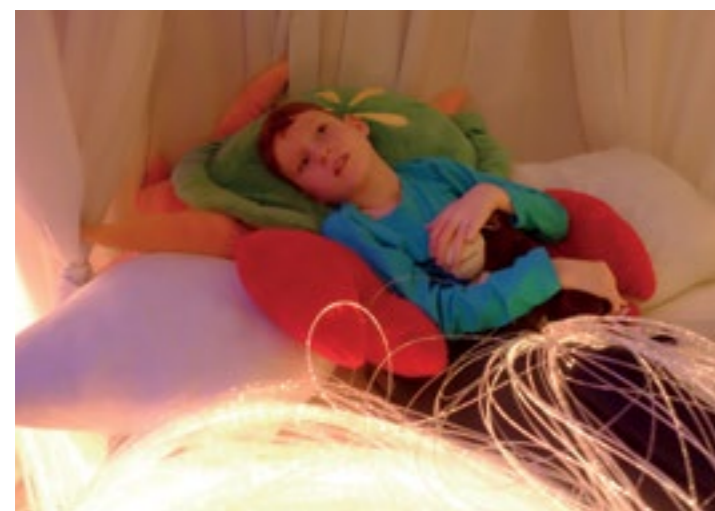

farby života

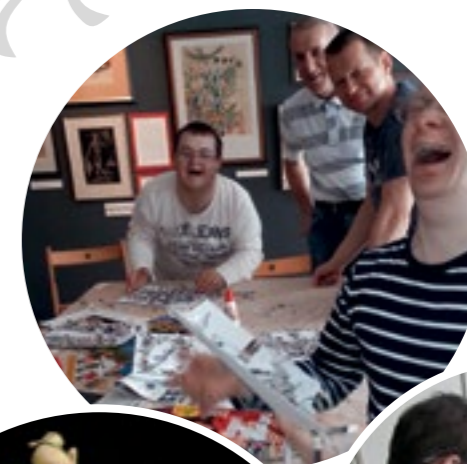
farby života

**ZPMP
v Stropkove**

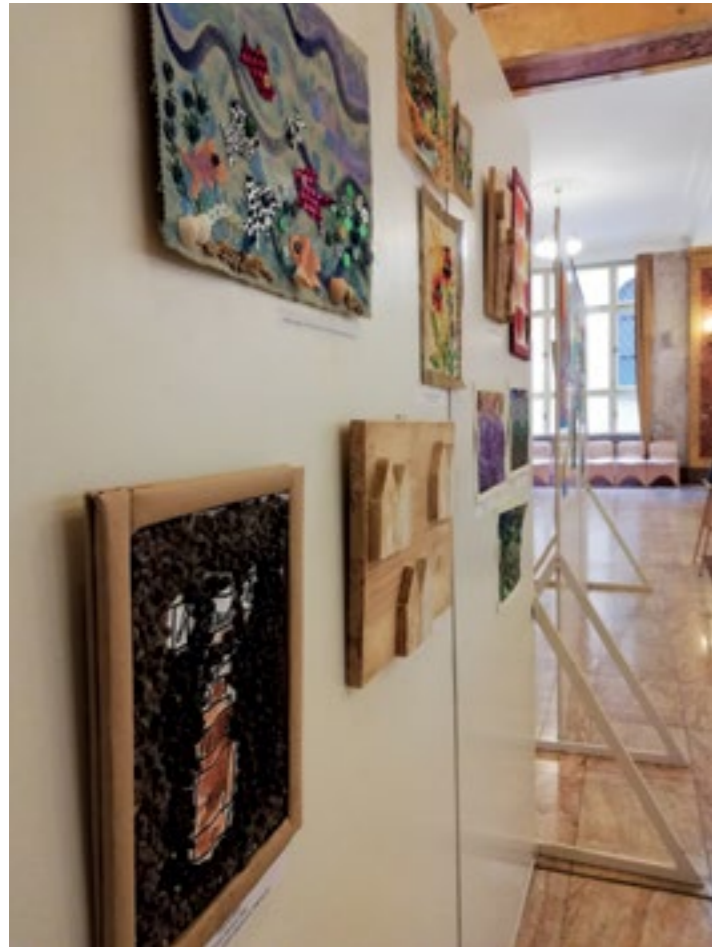
Impulz ZPMP v Petržalke

farby života

Výtvarný salón ZPMP

Tanečný klub DANUBE

farby života

Tancujeme na Myjave

téma

Činnosť nášho občianskeho združenia Svitane - ZPMP Malacky sa ako všetko vyvíja a mení

Sme jedno zo starších miestnych združení na Slovensku a boli sme veľmi aktívnym združením. Naše malé deti, pre ktoré sme rodičovskú podpornú skupinu zakladali, sú už dospelými a my, ich rodičia, už nie sme tí mladí nadšenci s obrovskou motiváciou meniť veci k lepšiemu. Sme starší, ale stali sme sa múdrejšími a skúsenými.

Celé naše združenie zostarło. Máme v členskej základni veľmi málo mladých rodín. Tie fungujú v iných, možno virtuálnych podporných skupinách. Ich začiatky sa s našimi nedajú zrovnávať.

Ale máme za sebou výsledky. V čase najväčšej aktivity OZ Svitane sme zriadili dve denné centrá, v roku 1997 Dom Svitania a v roku 2005 Vstúpte. Od roku 2006 fungujú samostatne ako neziskové organizácie. Okrem toho štyria mladí ľudia bývajú úplne samostatne v sociálnych mestských bytoch a tri mladé dámy v podporovanom bývaní. A práve prostredníctvom oboch neziskoviek sa aktivizuje mnoho mladých dospelých s mentálnym postihnutím. V posledných rokoch mnohí absolventi špeciálnej školy prechádzajú priamo do rehabilitačného strediska Vstúpte, n. o., kde majú pravidelné denné aktivity. Niektorí zo „služobne“ starších pracujú v chránenej dielni. V Dome Svitania funguje aj rehabilitačné stredisko a zamestnanci s postihnutím pracujú v chránených dielnach. Okrem pravidelných denných aktivít majú aj možnosti na zmysluplné trávenie voľného času.

Najmä Vstúpte je organizačne veľmi aktívne. Pravidelne organizujú plesy, na ktorých sa mnohí stretávame, pripravujú benefičný koncert, ktorého tradíciu začalo v roku 2002 OZ Svitane. Aj DKZ býva pod patronátom Vstúpte. A mnoho iných, menších či väčších, ale o to dôležitejších aktivít.

Samozrejme, že v oboch zariadeniach sa neuplatnia všetky naše deti s postihnutím, na to by sme potrebovali veľa ďalších miest a najmä špecializované zariadenie, či podporované bývanie. Máme samozrejme aj členov s ťažkým postihnutím, ktorí potrebujú vysokú mieru podpory. Je to pre rodičov rok od roku ťažšia situácia a náročnejšie zabezpečenie. Túto oblasť stále nemáme vyriešenú a pokrytú kvalitnými službami. Je to možno aj tým, že sme my

rodičia poľavili a už nie sme tí mladí nadšenci s obrovskou motiváciou meniť veci k lepšiemu. Sme starší a ubúda nám energie, ale všetko, čo sme vybudovali, sme urobili vlastnou snahou a nasadením. A ani zariadenie, ktoré nám chýba, nám nikto nenaservíruje na podnose. Môže vzniknúť len na základe snahy a práce zdola, z regiónu, tam kde žijeme a kde ho potrebujeme. Potom ho môžeme odovzdať do rúk profesionálom a byť spokojní, že o naše deti je postarané. Zatiaľ je to hudba budúcnosti. Ale čas nám beží, Maestro Gott spieval, že čas letí jako bláznivý. Nemôžeme už dlho čakať a mali by sme ísť príležitosti v ústrety. A hlavne toto vidím ako poslanie občianskeho združenia, rodičovskej svojpomocnej skupiny. Lebo kto iný ako rodič má tú veľkú motiváciu meniť veci (v prospech svojich detí) k lepšiemu? Takto sme v roku 1992 začínali a bolo to správne. Vidím to tak, že budeme musieť ešte pokračovať, aby sme mohli potom v budúcnosti spokojne zostarnúť.

PhDr. Stefi Nováková,
jedna zo zakladateľiek a členka OZ Svitane
- ZPMP Malacky

Umenie sa zrodilo z vnímania a pozorovania prírody

... znejú slová známeho Cicera. A v znamení umenia a prírody sa niesol aj jubilejný 25. ročník prehliadky tvorby ľudí s mentálnym postihnutím – Výtvarný salón ZPMP. Nenechalo si ho ujsť 50 domovov sociálnych služieb, špeciálnych a praktických škôl, združení a jednotlivcov z celého Slovenska.

Práca s farbami, hlinou, textilom, počítačom, či drevom. Talent a kreativita vo stvárnení sveta, emócie, predstavy a pocity, ktorými žijú. Tento ročník bol trocha iný ako tie predošlé. A to nielen tým, že bol jubilejný. Začal totiž písať históriu novej odbornej poroty. A do spomienok sa zapíše aj najkratšie trvajúcou prehliadkou kolekcie prác v bratislavskej dvorane Ministerstva kultúry SR. Pre nepriaznivú epidemiologickú situáciu sme ju nemohli otvoriť tradičnou vernisážou a výstava sa predčasne skončila po 9 dňoch. Napriek tomu si ju prišlo pozrieť množstvo ľudí a získala si aj pozornosť médií, čomu sa veľmi tešíme.

Miesto, ktoré ti chcem ukázať

Taká bola tohtoročná téma. Každý z nás má vo svojej mysli miesto, ktoré je pre neho niečím výnimočné. Miesto, s ktorým sa spájajú jedinečné spomienky. Trávenie chvíľ s blízkym človekom. Skvelé veci, ktoré dokáže na Zemi vytvoriť matka príroda – lúky, lesy, pohoria, púšte, kaňony, jazzerá, moria, vodopády, gejzíry... Miesto nášmu srdcu blízke – škola, zariadenie, práca, domov či vlastná izba. Premeny času, keď roky vtlačia svoju tvár nezameniteľným spôsobom do sveta okolo nás.

Exkurz do môjho sveta

Autori viac ako 260 prihlásených prác dovolili odbornej porote nazrieť na chvíľku do svojho sveta a ukázali nám množstvo výnimočných miest. O výstavnej kolekcii rozhodovali akademické maliarky Zuzana Flimelová a Zora Varcholová a akademický sochár Ján Ťapák. Reakcie počas posudzovania prác boli skutočne emotívne. „Hneď by som si to vystavil doma, má nekonečné množstvo kompozícií,“ nadchol sa Ján Ťapák. „Práce sú na takej úrovni, že necítiť, že ich robili ľudia s hendikepom,“ poznamenala Zuzana Flimelová. Rozhodovanie bolo naozaj zložité, čo porotcovia zhodne priznali v rozhovoroch, ktoré vám prinášame v ďalších riadkoch.

5 otázok pre porotu

Radi by sme vám našich nových porotcov predstavili troška bližšie. Na naše otázky odpovedali akademické maliarky Zuzana Flimelová a Zora Varcholová a akademický sochár Ján Ťapák.

Prečo ste sa rozhodli prijať pozvanie do poroty Výtvarného salóna?

Zuzana: Bola som zvedavá, ako títo ľudia cez výtvarné médium vnímajú svet.

Ján: Rád som prijal vaše milé pozvanie, rád prijímam nové výzvy, očakával som príjemné stretnutie a to sa mi aj počas nášho „porotcovania“ potvrdilo.

Zora: Ponuka byť členkou poroty ma veľmi potešila. O projekte výtvarnej súťaže ľudí s postihnutím som sa dozvedela z médií aj od priateľov. Myslím si, že je veľmi dôležité takéto myšlienky nielen podporovať, ale aj spolu vytvárať. Byť jeho súčasťou ako členka poroty, je už len čerešničkou na torte – chcela by som týmto vyjadriť vďaka práve autorom myšlienky a všetkým organizátorom, ktorí na celom projekte participujú.

Je to vaša prvá skúsenosť s tvorbou ľudí s postihnutím?

Zuzana: Áno, prvá. O to vzácnejšia.

Ján: Áno, prvý raz som bol oslovený a aj som sa zúčastnil na posudzovaní prác ľudí s postihnutím.

Zora: V minulosti som bola členkou poroty už niekoľko ráz. Boli to väčšinou regionálne kolá súťaže amatérskych výtvarníkov – spektrum. V každom prípade išlo o veľmi zaujímavú osobnú aj profesionálnu skúsenosť, nielen stretnúť kolegov

výtvarníkov, ale hlavne byť akosi sondou do sveta tvorivých ľudí. Vidieť na jednom mieste práce z celého Slovenska a vidieť, ako a kde tvoria, bol vždy obohacujúci zážitok. Práce ľudí s postihnutím som mala možnosť hodnotiť po prvý raz a dovoľím si povedať, že s výnimkou niektorých charakteristických konceptov ľudí s Downovým syndrómom, väčšina prác bola na nerozoznanie od prác zdravých ľudí.

Zaujala vás niektorá súťažná práca viac ako iné?

Zuzana: Hneď ma upútala vesmírna obloha, jemne pastelovo farebná, plná hviezd. Nakoniec táto maľba získala aj jednu z cien. Prvý dojem nesklamal.

Ján: Bolo tam veľmi veľa kvalitných prác a tie, ktoré boli vybrané do užšieho kola, boli veľmi pestré a rôznorodé. Každá jedna mala svoj výtvarný pôvab a umelecké čaro. Takže ťažko by som vybral jednu z týchto všetkých. Ale ak by som mal predsa len niektorú vyzdvihnúť, veľmi oceňujem prácu Šimona Plcha.

Zora: Áno, výrazne ma zaujalo niekoľko prác. Mňa ako maliarku predovšetkým z kategórie „maľba“, všetky, ktoré svojou kvalitou vyčnievali, sú aj ocenené. Myslím, že by bolo dobre podotknúť, že by si cenu v budúcnosti zaslúžili dostať aj výtvarní pedagógovia, ktorí v jednotlivých stacionároch pracujú so zúčastnenými autormi. Nebolo výnimkou, že „silné práce“ mali spoločného menovateľa. Z toho vyplýva, že profesionálny, ale hlavne citlivý pedagogický prístup má na úspechu ocenených prác nesmierny podiel a pre tvoriacich ľudí veľký význam.

Bolo zložité vybrať víťazov?

Zuzana: Priznám sa, že to bolo nesmierne náročné, z vyselektovaných prác vybrať pár, ktoré dostali cenu. Každý z porotcov má predsa individuálny výber, nie vždy sme sa zhodli a v niektorých kategóriách sme museli rozšíriť počet ocenených.

Ján: Ako som už spomínal, pri takom množstve má človek problém vyselektovať to najlepšie, aj keď vo všeobecnosti každá práca bola robená so srdiečkom, niekedy to bolo naozaj ťažké určiť.

Zora: Myslím, že výber členov poroty bol v tejto otázke kľúčový – diskutabilné práce sme vyargumentovali počas obedňajšej prestávky, ale zo skúseností viem, že je to vždy veľmi náročné a niekedy sa musíme zmieriť s prehlasovaním väčšiny. V niektorých kategóriách nám bolo ľúto, že nemôžeme oceniť viac prác, iné boli zastúpené menším počtom prác, čo nám výber uľahčilo. No určiť celkových víťazov je nevďačná úloha, v prvom rade preto, že ocenenie by si zaslúžili všetci zúčastnení.

Zhrnuli by ste niekoľkými vetami vaše pocity z jubilejného 25. ročníka?

Zuzana: Teší ma, že som mohla vidieť výtvarné umenie, ktoré je bytostne autentické, aj so všetkými pozitívami a nedokonalosťami. Tak je aj prijímané a prijaté. Nepotrebuje školy ani tituly. Účasť v tejto porote bola pre mňa príjemnou skúsenosťou.

Ján: Bola to moja prvá skúsenosť z takejto akcie, z ktorej som odchádzal obohatený. Akcia bola výborne pripravená, stretol som sa s veľmi príjemnými ľuďmi a s výtvarným umením, robeným naozaj s veľkým srdcom.

Zora: Predovšetkým projektu Výtvarný salón ZPMP gratulujem! Prajem ešte aspoň 25 takýchto dvadsaťpäťiek, veľa šikovných a tvorivých ľudí, ktorí sa zapoja, veľa empatických pedagógov a nevyhnutne veľa dobrých a odovzdaných organizátorov! Osobne chcem poďakovať za príležitosť, byť súčasťou takého úžasného projektu! Držím palce!

Ďakujeme, že ste prijali naše pozvanie do poroty a milé zhodnotenie tohtoročného udeľovania ocenení. Tešíme na stretnutie o rok!

Z histórie

Vďaka Výtvarnému salónu získava tvorba ľudí s mentálnym postihnutím pozornosť po celom Slovensku. Spočiatku sa výstavy konali iba v Bratislave, no postupom času začali putovať a zavítali do Trenčína, Martina, Malaciek, Dunajskej Stredy, Vranova nad Topľou, Popradu, Nitry, Pezinka, Zvolena a Komárna. Každý piaty ročník hostí dvorana Ministerstva kultúry Slovenskej republiky v Bratislave. Výtvarný salón pomáha rúcať bariéry a hľadať porozumenie medzi ľuďmi s postihnutím a širokou verejnosťou. Už roky Výtvarný salón graficky dotvára dizajnérka Zuzana Chmelová.

Spracovala a rozhovor viedla Mgr. Mária Baláž Gyuranová

Výtvarný salón bol realizovaný s finančnou podporou Ministerstva kultúry Slovenskej republiky pod záštitou ministerky kultúry Natálie Milanovej.

Farebné odkazy vo zvláštnom roku 2020

Uplynulý rok 2020 bol aj pre nás v Domove sociálnych služieb prof. Karola Matulaya v mnohom náročný. Z dôvodu pandémie koronavírusu sme museli okresať viacero našich tradičných a obľúbených akcií a aktivít. Na istý čas sme dokonca mali našu ambulatnú formu aj zatvorenú a fungovali sme v provizórnom režime. Napriek všetkým obmedzeniam sme sa s klientmi snažili udržiavať kontakt. Vzhľadom na vysoký počet našich klientov so stredným až ťažkým stupňom mentálneho postihnutia nám veľa priestoru a možností na „online komunikáciu“ nezostávalo. Primárne je naša práca orientovaná na osobné, priame stretnutia a aktivity. Obdobie prvej vlny pandémie sme okrem iného preklenuli aj vytváraním krátkych osobných či hudobných pozdravov na sociálnych sieťach, vytvorením online čísla časopisu **Na kolene**. Tento časopis vychádza v papierovej podobe od roku 2015. Obsahuje klientske príspevky a návrh virtuálnej galérie, ktorá by v budúcnosti obsahovala výber z výtvarnej tvorby našich klientov. Projekt online arteterapeutickej galérie je aktuálne v procese tvorby a pomalom pretavovaní ideí na realitu. Arteterapeutickej tvorbe by som venoval viac pozornosti, pretože tá tvorí ťažisko našich kreatívnych aj terapeutických aktivít s klientmi. O samotnom procese tvorby som už na stránkach tohto časopisu v minulosti písal, preto spomeniem len niekoľko našich výstupov, výstav a podujatí z ostatného obdobia.

Geniálny Amedeo 2020

Koronavírus najprv takmer skrížil naše plány v riadnom termíne otvoriť našu tradičnú výstavu Geniálny Amedeo. Počas niekoľkých týždňov sme netrpezlivo sledovali obmedzenia vzťahujúce sa na otváracie hodiny podnikov a kaviarní a pri najbližšej možnosti sme výstavu sprístupnili. Obrazy sme nainštalovali v priestoroch kaviarne Scherz a dúfali, že si k nim nájdú cestu zákazníci podniku. Tým, že sa všetko menilo za pochodu, sme museli byť pripravení aj na improvizáciu a byť flexibilní.

Moja kolegyňa Renáta Frešová, s ktorou výstavu už roky spoločne pripravujeme, na to spomína:

Prišiel máj, veľmi zvláštne, ticho, pomaly. Ani sme si nestihli všimnúť, kedy vymenil apríl. Stále sme riešili zákazy, príkazy a pomaly rozpúšťali napätie súvisiace s koronavírusom. V apríli sme sa na podnet našej riaditeľky Janky Čajágieovej stretli v záhrade nášho zariadenia a dohodli sme sa na konečnom riešení. Výstava Geniálny Amedeo bude.

Výtvarné práce na výstavu boli pripravené, zavolali sme teda nášmu priateľovi Martinovi Kamenskému, či môžeme opäť využiť priestor v Kafe Scherz a pustili sme sa do toho.

Myslím, že aj Martin sa úprimne potešil našej odvahe.

Po dvoch mesiacoch uzavretého priestoru kaviarne konečne prichádza zmena, a myslím, že celkom príjemná. Tým, že život okolo nás nabral iné, pomalšie tempo, aj inštalácia prebehla stojato a pokojne. Keďže sa stále nevedelo, aké opatrenia prinesie budúcnosť a ako sa bude situácia vyvíjať, bola otázka otvorenia výstavy neistá. Nakoniec sa však vernisáž konala. Kultúrny program sa niesol vo veľmi jemnom duchu citlivého podania pani Ewy Siposovej, ktorá zaspievala krásne balady v komornom sprievode svojho gitaristu. Zážitok z vystúpenia umocnil fakt, že pani Sipos je matkou našej klientky.

Programom nás sprevádzala kolegyňa Monika Bárdošová spolu s našou pani riaditeľkou. Krátky príhovor sme mali aj my s Michalom Kralovičom.

Niekoľko krásnych povzbudivých slov však prišlo aj od nášho dlhoročného priateľa, ktorý každoročne vedie aukciu a draženie diel, kunsthistorika Ľuboslava Mozu.

Tento rok pre určité obmedzenia aukcia nebola, ale nahradili sme ju zlosovateľnou otázkou. Odmenou bol výber z troch diel našich klientov. Prvá vyhrala mama nášho klienta J. Procházku, druhým bol gitarista od Ewy Siposovej a ako tretí náš priateľ Ľuboslav Moza.

Otvorenie výstavy bolo komorné, príjemné a priateľské. Vzácnou návštevou bola aj účasť jednej z dcér pána profesora Karola Matulaya, ktorá nás prišla podporiť, ako každý rok, aj so svojim manželom.

I keď hlavný program vernisáže – aukcia tento rok nebola, rozchádzali sme sa dosť neskoro. Keďže výstava bola predajná, najväčší záujem bol o obraz Adriána Slezáka Korona (až traja záujemci.)

Takže už mi zostáva iba zaželať nám, aby budúci rok výstavy Geniálny Amedeo bol rovnako príjemný ako tento rok, ale už bez náročných obmedzení.

Tento rok na našej výstave vystavovali klienti: **Lukáš Boskovič, Linda Bošelová, Roman Burianek, Ján Dírer, Sandra Ebringerová, Michal Fuchs, Juraj Heriban, Tomáš Hulala, Michal Hvozda, Eva Lachová, Marián Nawalany, Ľubor Pokorný, Šimon Plch, Tomáš Redler, Alena Semaníková, Adrián Slezák, Romana Šišková, Soňa Šoralová, Bibiana Tittoňová.**

Keďže rôznymi nastavenými opatreniami nebola výstava prístupná širšiemu publiku, rozhodli sme sa sprístupniť diela aj formou online galérie, ktorú sme s týmto cieľom vytvorili. V priľahlých externých priestoroch a záhrade nášho zariadenia kolegyňa Beáta Gvothová pripravila krásne fotografie všetkých vystavených diel. **Online prehliadku nájdete na tomto linku:** <https://photos.app.goo.gl/NdUmBQvYHHkhSzw89>. Po kliknutí

na ikonu komentára v pravom dolnom rohu sa vám zobrazí meno autora a názov diela. **Výstava bola predajná.** V prípade záujmu – **vždy v piatok dopoludnia, bolo možné prísť si zakúpiť vybrané dielko. Bol tam k dispozícii náš človek.** Financie využijeme v prospech DSSpKM na ďalšie tvorivé aktivity s našimi klientmi.

Výstava Bez cukru

Druhou výstavou, ktorú sme zrealizovali, bola prezentácia 30 vybraných diel od našich klientov, a to v kancelárskych priestoroch na Úrade komisára pre osoby so zdravotným postihnutím, sídliaceho v budove Administratívneho centra Reding Tower 2 na 6. poschodí. Primárna agenda tejto inštitúcie spočíva v preverovaní podnetov týkajúcich sa ľudí so zdravotným postihnutím, ktorí sa domnievajú, že boli poškodení konaním autorít a subjektov Slovenskej republiky. Obrazy sme tam inštalovali v polovici októbra. Akcia nebola verejná, ale ak budete mať cestu okolo, prípadne priamo na tento úrad, vedzte, že o skrášlenie priestorov sme sa na istý čas postarali my. Názov výstavy sme zvolili „Bez cukru“ a vnímame ho nie v zmysle akejsi umeleckej diéty, ale ako snahu o neprikrášené, neprisládzané umenie. Osobitý prejav našich klientov je vedený, usmernený a snáď aj obohatený o vklad a intervenciu terapeutov. Výsledkom má byť nie pocukrovaný sladký obraz, ale pozitívny a citlivý prístup ku ich tvorbe a plnohodnotný umelecký zážitok. Výstavu bude možné navštíviť do polovice decembra.

Prenechám nateraz priestor na vyjadrenie kolegyňi Renáte Frešovej:

„Žijeme v čase, keď sa svet okolo nás akoby pozastavil. Niektorí sme si začali uvedomovať veci, ktoré nám predtým prechádzali medzi prstami. Zmeny sa výrazne dotkli aj kultúry, zrušili sa koncerty, divadlá kiná, zavreli sa športoviská.

Napriek obmedzeniam sa nám však podarilo zrealizovať plánovanú výstavu prác našich klientov v priestoroch, ktoré nám boli ponúknuté JUDr. Zuzanou Stavrovskou.

Moderné priestory v zrenovovanej budove bývalej Kozmetiky v Malých Krasňanoch budú až do konca decembra zaplnené prácami našich klientov z Výstavy pod názvom BEZ CUKRU voľne nadväzuje na našu tradičnú výstavu Geniálny Amedeo. Názov výstavy odkazuje na motív, že aj veci, ktoré sú jednoduché, vo svojej podstate až surové, bez príkras, BEZ CUKRU, môžu byť chutné a ľahko stráviteľné.

Na záver iba malé zhrnutie: Výstava je predajná. Každý vystavený objekt, práca je predajná v jednotnej sume 50 €. Súčasťou výstavy sú aj vtáčie búdky, respektíve ich predné časti a kúpou výrobku alebo obrazu podporíte dobrú vec. Sumu za odkúpené artefakty použijeme na nákup výtvarných pomôcok pre výtvarný ateliér a drevársku dielňu.

Výtvarný salón ZPMP 2020

Ako po minulé roky aj túto jeseň sme sa zúčastnili na súťaži Výtvarný salón 2020, ktorý mal hosťovať v Bratislave. Tohtoročná téma „Miesto, ktoré ti chceme ukázať“ nám naozaj

sadla a z piatich prác, ktoré sme na základe obmedzenia mohli poslať, sme získali až štyri ocenenia.

VÝHRY:

Adrián Slezák – cena v kategórii kresba za obrázok *Trh*
Šimon Plch – cena v kategórii maľba za výtvarnú prácu *Letná obloha*

Marián Nawalany – cena v kategórii maľba za výtvarnú prácu *Pozvánka na koncert*

a Eva Lachová – čestné uznanie za prácu *Mici*.
Dielko Mariana Nawalanyho *Pozvánka na koncert* bolo použité aj na tohtoročný hlavný plagát.

Musím však spomenúť udelenie ďalších dvoch ocenení pre Občianske združenie ČMELÍK. Klientka nášho zariadenia Zuzana Žakovicová za prácu „*Stratil sa pes Boni*“ získala hlavnú cenu GRAND PRIX a Tomáš Redler za „*Slničnice*“ zasa čestné uznanie.

Na záver už iba treba podotknúť, že sme tento rok boli napriek sťaženým podmienkam veľmi úspešní. Je to naozaj skvelý pocit. A výhercom čo najsrdečnejšie blahoželáme.

Zakončím to už asi len želaním pre nás všetkých: napriek dlhotrvajúcej neutešenej situácii veríme, že týchto niekoľko farebných odkazov odzrkadľuje nádej na svetlejšiu budúcnosť.

Mgr. Art. Michal Kralovič, arteterapeut DSSpKM
Renáta Frešová, arteterapeutka DSSpKM

umenie

Z absolventov tanečných kurzov asistenti tanca v Tanečnom klube DANUBE...

Milí priatelia, veľmi hrdo a rád by som sa s vami podelil o milú a obohacujúcu skúsenosť z integrovaného spoločenského tanca...

Ale vráťme sa pekne do roku 2000...

Môj príbeh s ľuďmi, ktorí sú iní, rozumej majú zdravotné znevýhodnenie (viacnásobné, mentálne, zrakové, vozičkári) sa začal nesmelo písať v roku 1996. Mojimi prvými tanečnými „obeťami“ sa stali ľudia s viacnásobným znevýhodnením už v decembri 1996 v DSS „ROSA“ v Bratislave. Pripravoval som s nimi choreografiu na vianočný galakonzert do Slovenského národného divadla. V roku 1998 pribudli prvé tanečné choreografie a nácviky s ľuďmi na vozíčkoch a v roku 2000 sa konal 1. tanečný seminár pre ľudí s mentálnym znevýhodnením. Kurz prebehol na ŠŠ Hálkovej v Bratislave a venček v Dome kultúry Dúbravka. Potom sa stal tento DK na dlhé roky miestom tanečných seminárov i venčekov. Od roku 2006 prebieha tanečný seminár v priestoroch klubu na Batkovej ul. 2.

Keď sme oslavovali 10. výročie tanečného seminára, zasadili sme venček do reprezentačných priestorov Moyzesovej siene v Bratislave. Ostatné dva roky sme sa tešili z venčeka v hoteli Sheraton, čo je naša topka...

Lenže my sme sa nevyvíjali len materiálne, ale i duševne, talentovo, komunikačne, formálne a hlavne tanečne... V prvopočiatkoch seminárov, asi do roku 2010, bol naším hlavným cieľom repertoár klasického tanečného kurzu, ako aj zvládnutie menej náročných choreografií. Tanečnými asistentmi našich mentálne znevýhodnených tanečníkov boli profesionálni tanečníci z môjho klubu.

A tu sa okolo roku 2010 zrodila i myšlienka súťažného integrovaného spoločenského tanca. Najstaršími tanečníkmi zo súťažnej sekcie integrovaného tanca sú Martin Mišo, Zuzana Csontosová, Zuzana Lapešová, Ivan Klen, Veronika Jarotová, Marek Bednár, Lucia Ťažárová a naša dnes už ex-hviezda Lucia Bajčevová...

Spočiatku sme mali súťaže národného charakteru, ktoré prerástli do medzinárodnej úrovne (páry PL, SK, I) až po otvorené majstrovstvá Slovenska v tejto kategórii. Dnes sú reprezentačné páry dôstojne a podľa protokolu súťažne

oblečené (fraky, dlhé šaty etc.) a upravené (mejkap, účesy...) To, čo ma však najviac hreje pri srdci a dojíma, že niektorí z mentálne iných tanečníkov sa po rokoch stali mojimi asistentmi nielen na tanečných seminároch, kde mi pomáhajú učiť tancovať a aj priamo tancujú s našimi novými začiatkármi, ale Veronika Jarotová ako i Lucia Bajčevová mi profesionálne upravené a oblečené pomáhajú aj na klasických kurzoch pre mládež, dospelých a senioroch. Milými asistentmi aj detského tancovania sa stali Maťo Mišo a Lucia Ťažárová. Mám z nich veľkú radosť.

Takto v praxi vyzerá inklúzia do spoločnosti, kde sú títo vzácní ľudia, ktorí sú mentálne iní, obrovskými prínosom pre intaktnú populáciu. Lebo spoločenský tanec má tú neuveriteľnú moc, že dokáže tanečníka naučiť sa slušne správať, dôstojne komunikovať, profesionálne sa spoločensky obliecť a upraviť, pohybovať sa v spoločnosti... Spoločenský tanec má i potenciál zvyšovať kvalitu života človeka, komunity a spoločnosti *en bloc*.

Záverom mi dovoľte s veľkou radosťou konštatovať, že cca po 18 rokoch môjho snaženia som našiel v kolegyne z Myjavy Bibiane Michalovej jednu skvelú Dámu, ktorá nadväzuje na moje skúsenosti v sekcii integrovaného spoločenského tanca mentálne znevýhodnených. Ale o Bibiane a TK BIBS sa dozviete v inom článku...

Dovoľme si ponúknuť zážitok a skúsenosť zo spoločenského tanca všetkým ľuďom bez rozdielu veku a zdravotného stavu. Príďte načerpať pozitívnu energiu ladným pohybom v sprievode krásnej a rytmickej hudby do Tanečného klubu Danube Bratislava alebo, kto to má bližšie, do TK Bibs na Myjave...

Andrej Mičunek, prezident TK Danube

Tancujeme na Myjave

Občianske združenie Tanečný Klub BIBS v Myjave je úzko späté s Tanečnou školou BIBS, ktorá vznikla v roku 2012. Poďme však pekne poporiadku.

Volám sa Bibiana Michalová a som diplomovaná učiteľka spoločenského tanca a spoločenskej výchovy. K tancu som mala vždy veľmi blízko, keďže som vyrastala v krásnom kopaničiarskom kraji, kde hudba a tanec sú súčasťou skoro každej rodiny. Ako dieťa nás veľa vecí ovplyvní. Hudba a tanec tu boli dlhé stáročia a pomáhali ľuďom prekonávať často ťažké chvíle v živote. A toto je možno to, čo vo mne zostalo zakorenené a čo ma vedie mojou cestou. Pomoc slabším a empatia. V 14 rokoch som však dostala ranu od života a ochorela reumatickou horúčkou, ktorá si vyžiadala dlhú liečbu a odopieranie pohybu. Všetky aktivity spojené s nadmerným pohybom, a teda aj tanec, museli bokom. Skončila som ako chronická reumatická s nie dobrými vyhliadkami. Našťastie časy sa menia, a dnes vďaka pohybu môžem mať opäť plnohodnotný život. Keď mi prišla ponuka na štúdium učiteľky tanca, obrátila som si celý život naruby a začala študovať. Vedela som, že tanec je to, čo ma naplňuje a robí šťastnou.

V auguste 2012 som úspešne ukončila štúdium a otvorila som si vlastnú tanečnú školu. Nemala som žiadne vízie, vedela som však, že otvoriť v kopaničiarskom kraji tanečnú školu zameranú na spoločenský tanec nebude práve jednoduché. Začínala som v maličkom kultúrnom dome s ôsmimi deťmi. Vedela som však, že chcem robiť viac, ukázať deťom

umenie

tanec troška inak. Keď sa mi o rok neskôr podarilo nájsť priestor v Myjave, už mi nič nebránilo rozbehnúť aktivitu naplno. Všetko má však svoje úskalía, a aj keď si myslíte, že ľudia prídu preto, aby sa naučili niečo pre nich nové (nie však neznáme), bola to z ich strany v prvom rade zvedavosť. Prvé deti sem naozaj doslova dotlačili rodičia (skôr z tých lepších rodín), no touto cestou som sa uberať nechcela. Prišli deti, ktoré „nechceli“ v základnej umeleckej škole, lebo vraj nemajú talent, alebo sú arytmičné. Toto bola pre mňa výzva a cesta, ktorá mi je veľmi blízka. Keď sme si mali na škole vytvoriť motto pre našu budúcu tanečnú školu, mne napadlo iba jedno: „Tancujeme pre radosť“ a dodatok k tomu bol „Aj skrytý talent potrebuje často iba ten správny impulz a prístup“. A práve toto sa stalo mojim hnacím motorom. Začali prichádzať deti z rôznych rodín, deti bez radosti, deti ťažko skúšané, ba dokonca s chronickými chorobami. Individuálnym prístupom sme zvládli veľa vecí. Vďaka mnohým poznatkom z hudby, teórie a praxe som dokázala aj tieto deti naučiť hudbu počúvať a dotvárať do nej pohyb. Malé mesto býva často výhodou. Veľa ľudí vás pozná a vy viete nasmerovať svoje kroky tam, kam chcete. A to ma práve priviedlo k ľuďom s mentálnym a zdravotným znevýhodnením. Keďže máme v rodine blízku osôbku s autizmom, s ktorou som skoro 20 rokov bola v kontakte a učila sa reagovať a pracovať, nebolo mi to cudzie. Nikdy

som nemala ten pocit, že by mi práve takíto ľudia neboli blízki. Empatia v našej rodine bola obrovská, tak ako spolupatričnosť a pomoc slabým. Raz som bola s kamarátkou na káve a keďže mala pracovne blízko k takýmto ľuďom, spontánne som sa jej spýtala, či by som mohla prísť pozrieť týchto ľudí do zariadenia sociálnych služieb a možno s nimi v rámci tanca a hudby pracovať. Nechcela som za to nič, len možnosť byť s nimi. Všetko sa podarilo a v roku 2014 som začala aktívne dochádzať do denného stacionára a pracovať s týmito ľuďmi v rámci terapie tancom. Najskôr si poviete, že idete učiť vy ich, no bolo to presne naopak, oni začali učiť mňa. Získal si ich dôveru, pochopil ich myslenie a reagoval na ich správanie. Zmenilo mi to život. Moja práca – terapia tancom – sa stala v tomto centre neskôr oficiálnou a dokonca ma mesto požiadalo o spoluprácu a otvorenie krúžku i v komunitnom centre. Popritom som však stále viedla plnohodnotnú tanečnú školu a trénovala deti aj na súťaže v hobby súťažiach. Spoznávala som veľa nových ľudí a získavala nových kolegov po celom Slovensku. Vďaka práci a deťom z Tanečnej školy nás oslovilo veľa rôznych komunit a spolupracovali sme na rôznych benefičných koncertoch. Zdravé deti, ktoré so mnou v tanečnej škole žijú svoj tanečný sen, sú deti, čo sa naučili vnímať veci inak, ako ísť len za vysokým umiestnením. Stali sa súčasťou môjho tímu. Veľa z nich je už na prahu dospelosti a tie, ktoré sa k nemu blížia, tvoria, pracujú, trénujú a neboja sa fungovať práve s tými inými. V apríli 2018 (o rok neskôr ako sme plánovali) sa nám podarilo zorganizovať 5. výročie Tanečnej školy BIBS. Malo to byť z mojej strany aj poďakovanie ľuďom, ktorí mi pomohli a pomáhajú. Poďakovanie rodičom, že nestratili dôveru a možnosť širokému publiku ukázať celú našu činnosť. Pozvali sme veľa hostí, či už zástupcov mesta, sponzorov a ľudí, s ktorými som mohla spolupracovať. Keďže to mala byť aj prezentácia mojej práce, pozvala som zástupcov z Únie tanca a tanečného športu, teda mojich milých kolegov. Bola som šťastná, keď moje pozvanie prijal pán Andrej Mičunek z TK DANUBE Bratislava, ten mi dokonca ponúkol, že zoberie so sebou jeden pár, ktorý je iný. Jeho prácu som sledovala dlhé roky a veľmi som si ho vážila ako človeka a odborníka. Priznám sa, že som pred ním mala a mám aj dodnes obrovský rešpekt. Vôbec som nečakala čo nastane po našom galaprograme. Prvý telefonát prišiel práve od pána Mičuneka. Spustil na mňa nie práve priateľským tónom, no o to profesionálnejším. Vytkol mi, že nikto o mojej práci nevie. Myslel tým prácu so zdravotne a mentálne znevýhodnenými. Nemala som potrebu to niekde zverejňovať, alebo sa tým prezentovať. Robím tú prácu preto, že

chcem, lebo ma naplňa a robí šťastnou a nielen mňa, ale i mojich klientov. Vysvetlil mi, prečo je veľmi dôležité o tom rozprávať, prečo to treba ľuďom prezentovať. A práve na margo toho sme začali písať novú etapu našej spolupráce. Pozval ma k sebe do klubu na metodické školenie, ukázal mi prácu s takýmito ľuďmi, začlenil ma do programu a prizval ako kolegyňu na sústredenia či súťaže. Spoločne sa nám podarilo začleniť túto skupinu ľudí aj do súťažného tančania a trénovať ich priamo v našej tanečnej škole. Minulý rok sme spustili pilotný Kopaničiarsky pohár. Kopaničiarsky pohár je výnimočnou integrovanou súťažou s medzinárodnou účasťou. Snažili sme sa nadviazať na spoluprácu s Tanečným klubom TK DANUBE a podporiť tak nielen zdravých, ale hlavne rôzne hendikepovaných tanečníkov, ktorí majú možnosť prezentovať úroveň integrovaného tanca v porovnaní s okolitými krajinami. Bol naozaj úspešný, pre veľa našich hostí i širokú verejnosť zaujímavý. Takisto predstavitelia mesta a samotný pán primátor nám vyslovili obrovskú vďaku a podporu. Treba však spomenúť, že sme našu akciu mohli pripraviť aj vďaka podpore Trenčianskeho samosprávneho kraja. Ľudí, ktorí nám chcú pomáhať a tvoria je v našom okolí dosť, rozhodli sme sa preto založiť Občianske združenie TK BIBS práve na pomoc a podporu našim Mentolkám (ako im my familiárne a pracovne vravíme). Momentálne máme dva aktívne súťažné integrované páry, dvoch chlapcov s mentálnym znevýhodnením a ich zdravé partnerky. Dievčatá som vôbec na tento typ tanca nemusela prehovárať. Prišli samy a povedali, že to rady skúsia. Dnes už sa o to zaujíma viac zdravých detí a pomaličky trénujeme aj s viacerými znevýhodnenými tanečníkmi. Moja práca v dennom stacionári stále pokračuje. Túto prácu nemôžem prirovnať k bežnej práci človeka. Mne samej zmenila život. Táto práca sa stáva vaším životom, súčasťou vášho života, súčasťou vás samých. Myslím si však, že nejde len o naplnenie našich predstáv, ale hlavne vyplnenie života práve týchto iných ľudí. To je to, čo ma v tejto práci posúva vpred, učí ma a robí môj život krajším. Sny a potreby majú všetci ľudia, len treba nájsť ten správny prístup a otvoriť im dvere, či podať pomocnú ruku.

Verím, že vďaka tejto práci, spolupatričnosti a pravdaže v neposlednom rade aj spolupráci s TK DANUBE budeme môcť túto prácu vykonávať, prezentovať a naplňať ňou nielen nás ľudí s odhodlaním, ale hlavne ľudí s rôznym hendikepom.

Mgr. Bibiana Michalcová

Kontakt s hlinou – cesta k sebe a iným

Vďaka finančnej podpore Mestskej časti Petržalka sme mohli rozšíriť terapeutické aktivity keramickej dielne pre klientov Impulzu a obohatiť aj našu produktovú ponuku pre odberateľov.

Výroba keramiky má pre nás všetkých mnoho predností. Je blízka životu, je vysoko motivujúca, kreatívna, učí nás myslieť a získavať nové informácie. V neposlednom rade rozvíja našu fantáziu a imagináciu. Aj klienti Impulzu prístupujú k práci s hlinou s veľkým záujmom. Čas strávený tvorivou činnosťou ich učí trpezlivosti, manuálnym zručnostiam a pomáha im s uvoľňovaním napätia.

Na hodinách keramiky ide o chvíle pohody a uvoľnenia, čo našim klientom umožňuje pracovať s realitou úplne inak. Učia sa dotýkať a spoznávať svet cez hmatové vnímanie, a tak mu lepšie porozumieť. Spočiatku, keď sa s hlinou iba zoznamovali, skúmali, aké možnosti im práca s ňou ponúka. Svoju pozornosť sústredili prevažne na jednoduché závesné dekorácie, malé misky a humorné karikované figúrky. Neskôr, keď si túto činnosť obľúbili, začali si osvojovať aj niektoré nové techniky, vyskúšali si glazovanie a dozvedeli sa veľa nových informácií o výrobe keramiky vôbec. To ich motivovalo k väčšej slobode v sebvýjadrení. Ich výrobky často vychádzajú z citových zážitkov, odzrkadľujú ich nálady. Z toho dôvodu im práca s hlinou umožňuje aj zhmotnenie negatívnych zážitkov a emócií, čo im pomáha vytvoriť si od nich odstup. Tak môžu lepšie porozumieť sebe, ale aj druhým.

Na záver pravidelných tvorivých stretnutí klienti prezentujú svoje práce a vyjadrujú sa aj k prácam ostatných. To zvyšuje ich pozornosť, schopnosť improvizácie a vzájomného porozumenia. Učia sa tak vyjadriť svoj názor a terapie sú

pre nich zábavnejšie a tvorivejšie. Okrem toho si takýmto prirodzeným spôsobom rozvíjajú prezentačné zručnosti. Teším sa, keď vidím, ako im práca s hlinou v keramickej dielni rozjasňuje pohľad, „pohladí“ dušu a postupne ich vedie k vzájomnej spolupráci. Skupinová práca ich motivuje k spolupatričnosti, pomáha upevňovať vzťahy v komunite a pestuje v nich pocit zodpovednosti. Klienti sa učia spolupracovať so zamestnancami chránenej dielne aj na plnení objednávok. Zo začiatku išlo iba o menšiu pomoc, keď vytvárali drobné keramicke kvietky kamiliiek do kamilkových sviečok, ktoré sa robili v chránenej dielni. Neskôr pod dohľadom skúsenej keramičky začali s výrobou dekoratívnych tanierikov pod sviečky v rôznych tvaroch – listu či srdca, ale aj svietnikov a viacúčelových misiek plnených parafínom.

V spoločných rozhovoroch nám klienti potvrdili, že práca s hlinou ich naplňa krásnym pocitom, lebo dokážu vytvoriť niečo vlastnými rukami. Sú hrdí, keď o ich výrobky prejavia záujem firmy. Teší ich, že ich predstavujeme na výstavách a predajných trhoch a môžu nimi obdarovať aj svojich blízkych.

Potreba hmatových podnetov a dotykov je pre nás všetkých prirodzená a veľmi dôležitá. V súčasnosti sa však zužuje dostupnosť škály hmatových zážitkov, ktoré majú dosah na ľudskú emocionalitu aj zručnosti. Dúfajme, že v budúcnosti nezostaneme ochudobnení o základné zmyslové stimuly, ktoré nám poskytujú práve kontakt s hlinou, so zemou a s prírodou. Práve tie prispievajú k našej vnútornej harmónii...

Mgr. Jana Mareková
arteterapeutka

rozhovor

11 otázok pre... Janku Žitňanskú

„Možno nedokážem zmeniť svet, ale budem robiť všetko preto, aby som pomohla zlepšiť život ľudí na Slovensku.“

Verí tomu, čo robí a vedie tak aj svoje deti – pomáhať tým, ktorí to potrebujú a ochraňovať najslabších. Čo považuje za svoje momentálne tri priority? Ako vyzerá jej pracovný deň a ako trávi svoj voľný čas, nám prezradila v krátkom rozhovore.

Bolí ste novinárkou, no rozhodli ste sa aktívne pomáhať ľuďom, ktorí to potrebujú. Čo vás k tomu viedlo?

Ako novinárka som sa venovala najprv domácej politike neskôr zahraničiu. Aj na základe mojej novinárskej práce som bola konfrontovaná s nepravosťami, zlými rozhodnutiami zo strany úradov, odsúvaníu riešenia problémov ľudí politikmi. Preto, keď ma pred desiatimi rokmi oslovil Daniel Lipšic, či nechcem vstúpiť do politiky, som nakoniec súhlasila. To je práve priestor, kde sa dajú veci systémovo meniť k lepšiemu.

Na vašich profloch na sociálnych sieťach možno sledovať čriepky z vašich pracovných stretnutí. Ako vyzerá váš štandardný pracovný deň?

Teraz, v čase pandémie, je úplne iný ako v minulosti, keď som väčšinu času trávila v teréne na stretnutiach s ľuďmi, organizovala som konferencie, okrúhle stoly, kde sme sa spolu s ďalšími odborníkmi snažili formovať vízie, diskutovať o opatreniach. Teraz som viac odkázaná na telefón, videohovory, či iné spôsoby komunikácie. Keď nezasadá parlament, viac pracujem z domu.

V čom sa líši od tých v Bruseli, keď ste boli europoslankyňou?

Práve tým, o čom som sa už zmienila, z programu, kde som každý deň absolvovala množstvo stretnutí, utekala z jednej pracovnej komisie či výboru do druhého, dnes toto absolvujem takmer výlučne online. Čiže, hoci čo do množstva práce neubudlo, ale zmenila sa forma.

Prečo že ste sa rozhodli vrátiť?

V danom čase to súviselo najmä s mojou rodinou, ale zároveň som to vnímala aj ako príležitosť môcť byť súčasťou reformnej koalície. A to bola veľká výzva.

Bude iste ťažké vybrať, no keby ste mali stanoviť svoje momentálne tri priority, ktoré by to boli?

Určite nadrezortné riešenie problémov osôb so zdravotným postihnutím – vzdelávanie, zdravotná starostlivosť, zamestnanosť. Ďalšou srdcovou témou je duševné zdravie, ktoré, žiaľ, na Slovensku mnohí politici odsúvajú na vedľajšiu koľaj. A hoci tých priorit mám podstatne viac než tri, určite chcem, aby sme venovali väčšiu pozornosť paliatívnej medicíne, aby ľudia na sklonku života mali možnosť prežiť svoje posledné dni a hodiny v dôstojných podmienkach.

Zmenila momentálna pandemická situácia vaše smerovanie osobne či v sociálnej sfére?

Ani nie, možno len viac zvýraznila naliehavosť riešenia niektorých oblastí, ako je napr. duševné zdravie. Počas pandémie sa totiž nielen zhoršuje zdravotný stav ľudí, ktorí sú už lekármi podchytení, ale pribúda množstvo ľudí s depresiami, úzkosťami, a to aj medzi deťmi a mladými.

Máte tri deti, prezradíte nám o nich niečo viac? Chcú ísť vo vašich šlapajach, čo ich baví, zaujíma, čo študujú?

Zatiaľ mám skôr pocit, že keďže majú možnosť vidieť viac takpovediac „do kuchyne“ politiky, až tak ich nepriťahuje. Ale človek nikdy nevie. :)

Rada chodievate do prírody v spoločnosti štvornohého priateľa. Je to váš spôsob relaxu?

Áno, je to taký balzam na dušu a aj vďaka týmto výletom spoznávam nové kúty Slovenska.

Máte aj nejaké typicky ženské záľuby (nakupovanie, varenie...)?

V tomto vás asi sklámam, ani nakupovanie ani varenie nepovažujem čisto za nejaké ženské záľuby. Poznám

mužov, ktorí sú konkrétne v tomto podstatne aktívnejší. :) Ale faktom je, že veľmi rada varím. Pokiaľ ide o nakupovanie, tu radšej uprednostňujem online nákup, keď presne viem, čo potrebujem, vyberiem, kliknem, zaplatím a počkám, kým mi to kuriér dovezie.

Blížia sa Vianoce, ako budú vyzerat tie vaše? Dodržiavate tradície, aké jedlo nájdeme na vašom štedrovečernom stole?

Dúfam, že aj napriek pandémie budú sviatky pokojné a budeme sa môcť ako rodina stretnúť. Pokiaľ ide o štedrovečerný stôl, nesmú chýbať oblátky s medom, kapustnica, ryba a zemiakový šalát. Okrem tradičných vianočných koláčikov sa snažím každý rok ponuku nejako spestriť a inšpirujem sa receptami z iných krajín. Napríklad som takto robila baklavu alebo francúzske mandľové keksíky.

Chceli by ste niečo odkázať našim čitateľom?

Chcela by som všetkých vašich čitateľov poprosiť, aby sme si aj v nadchádzajúcich týždňoch dávali na seba pozor, dodržiavali podľa možnosti všetky odporúčania hygienikov

a úspešne zvládli pandémiu. Tak, aby všetky naše virtuálne a online stretnutia mohli byť opäť osobné. A aby sme vianočné sviatky prežili v pokoji a radošti.

PROFIL

Jana Žitňanská (46)

Bývalá novinárka, dnes politička, predsedníčka Výboru Národnej rady Slovenskej republiky pre sociálne veci. Verí, že všetci sú si rovní, a preto bojuje za ochranu ľudí so zdravotným postihnutím a dôstojný život seniorov. Dlhodobo sa angažuje aj v podpore a ochrane mladých rodín a presadzuje skvalitnenie školstva. V Európskom parlamente pôsobila vo Výbore pre zamestnanosť a sociálne veci a Výbore pre práva žien a rodovú rovnosť. Dnes sa v Národnej rade SR usiluje o systémové zmeny prístupu štátu k ľuďom so zdravotným postihnutím a k ich rodinám.

Rozhovor pripravila Mgr. Mária Baláž Gyuranová

27. septembra 2020 zomrel vo veku nedožitých 56 rokov bývalý predseda SPMP ČR Ivo Vykydal, otec 4 synov. V rokoch 2002 – 2012 bol predsedom SPMP a v rokoch 2010 – 2011 predsedom Inclusion Europe.

Dlhé roky sa zasadzoval za zlepšenie kvality života ľudí s mentálnym postihnutím. Mal jasnú víziu prístupnej spoločnosti a dokázal spájať svety, ktoré nemali s mentálnym postihnutím nič spoločné.

Ivo Vykydal bol aj zriaďovateľom všeobecno-prospešnej spoločnosti Základná škola a stredná škola Pomněnka v Šumperku pre žiakov s kombinovaným postihnutím a pre žiakov s poruchami autistického spektra. Ivo Vykydal spolupracoval aj so ZPMP v SR.

Čeť jeho pamiatke!

rozhovor

správy

Správy z centrály

Sebaobhajovanie – šanca pre ľudí s mentálnym postihnutím IV

Už štvrtý rok sme sa mohli vďaka Ministerstvu spravodlivosti SR aktívnejšie venovať obhajobe práv a záujmov ľudí s mentálnym postihnutím a sebaobhajovaniu. Keďže však korona skrížila naše plány na organizovanie celoslovenskej konferencie i pobytu, upravili sme nové aktivity projektu. Základný cieľ, posilniť integráciu ľudí s mentálnym postihnutím sme naplňali viacerými aktivitami. Pokiaľ sa dalo, realizovali sme kurzy sebaobhajovania. V júli sa uskutočnil letný workshop sebaobhajcov, o ktorom sa môžete viac dočítať v časopise **To sme my 1 – 2/2020**. Novinkou bolo natočenie inštruktážnych videí, ktoré majú slúžiť na väčšie osamostatňovanie ľudí s mentálnym postihnutím v oblasti gastronómie, rovnako ako aj realizácia kurzu pečenia.

Realizované s finančnou podporou Ministerstva spravodlivosti SR v rámci dotačného programu na presadzovanie, podporu a ochranu ľudských práv a slobôd a na predchádzanie všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie. Za obsah tohto dokumentu výlučne zodpovedá Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v Slovenskej republike.

MINISTERSTVO
SPRAVODLIVOSTI
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Aliancia pre sociálnu ekonomiku na Slovensku (ASES)

Na jar vznikla nová organizácia ASES. Jej základným cieľom je propagácia, podpora a rozvoj sociálnej ekonomiky na Slovensku, ako aj špecificky propagácia a podpora sociálneho podnikania a propagácia, podpora, vzájomná pomoc a spolupráca sociálnych podnikov – členov ASES a zastupovanie ich záujmov a potrieb. Naplňaním tohto cieľa bude ASES prispievať k sociálne, hospodársky a zároveň ekologicky udržateľnému a regionálne vyváženému rozvoju a modernizácii Slovenskej republiky. Špecifickým cieľom ASES je propagácia, rozvoj a podpora spoločensky zodpovedného verejného obstarávania. Cieľom ASES je aj združovanie subjektov sociálnej ekonomiky, ktoré dosahujú merateľný pozitívny sociálny vplyv poskytovaním rovnakej spoločensky prospešnej služby, ako aj reprezentácia registrovaných sociálnych podnikov a subjektov sociálnej ekonomiky. ZPMP v SR sa stalo členom ASES. Viac informácií nájdete: <http://www.ases-slovensko.sk/>

Zubné ošetrenia v anestézii

Začiatkom septembra sa na pôde MZ SR uskutočnilo stretnutie týkajúce sa zubného ošetrenia ťažko zdravotne postihnutých pacientov vyžadujúcich si z dôvodu neschopnosti spolupráce s lekárom ošetrenie v celkovej anestézii. Na stretnutí sa zúčastnili zástupcovia MZ SR, najmä hlavná odborníčka MZ SR za zubné lekárstvo, zástupcovia stomatológov a zástupcovia všetkých zdravotných poisťovní, komisárka pre osoby so zdravotným postihnutím a zástupcovia patientskych organizácií vrátane ZPMP v SR. V rámci dohodnutých výstupov sú najdôležitejšie tieto: Zástupcovia stomatológov spolu s predstaviteľmi zdravotných poisťovní pripravujú do konca septembra dáta, ktoré umožnia jednak definovať predpokladaný počet takýchto pacientov a aj vyčíslit' reálnu potrebu a geografické rozmiestnenie špecializovaných pracovísk. Zároveň budú slúžiť aj ako podklad k finančnej náročnosti pripravovaných opatrení. Spracované dáta budú slúžiť ako podklad na stretnutie, na ktorom bude rozobratá možná koncepcia na riešenie problému. Do konca roka 2020 bude spracovaná koncepcia.

ĎAKUJEME

ĎAKUJEME

Ďakujeme všetkým členom združenia, kolegyniam a kolegom, kamarátom, partnerom a spolupracovníkom, dobrým ľuďom za finančnú a materiálnu pomoc, vďaka ktorej sme v ťažkom roku dokázali prežiť a nezatvorili sme brány BIVIO A ZPMP v SR! Ďakujeme všetkým médiám za propagáciu. Ďakujeme účastníkom Výtvarného salóna ZPMP 2020.

Jednotlivci:

Adamcová Michaela, Andrášiková Anna, Andrášiková Karína, Antalová Plavuchová Lenka, Attia Ľubica, Báčiková Katarína, Bačovčinová Anna, Bačová Jana, Baláž Gyuranová Mária, Baláž Milan, Balko Dalibor, Bárdošová Monika, Bazalová Lenka, Bebjak Radovan, Bekmatov Artúr, Bendíková Martina, Benkovič Ján, Bešková Katarína, Bešková Veronika, Biačková Katarína, Bielik Andrej, Bieliková Dominika, Bilická Mária, Bilická Monika, Bíróová Agneša, Bizík Roman, Blaho Ivan, Blahová Elena, Blahútová Eva, Blašková Zuzana, Blažej Rasťo, Blažeková Dagmar, Bobovnický Artúr, Boďo Róbert, Borisová Naďa, Borišová Adriana, Brnková Katarína, Broczký Zdeno, Brodňanová Rebecca, Brozmanová Dagmar, Bubnáš Juraj, Bulejko Martin, Burajová Barbora, Burdík Karol, Cangár Miroslav, Cangárová Lucia, Csontosová Mária, Capko Truchlá Lucia, Cedula Róbert, Cernanová Viera, Cisár Lukáš, Ciulisová Martina, Cocherová Andrea, Cséfalvay Agnes, Csontosová Mária, Csontosová Aneta, Čabráková Roberta, Čajková Tatiana, Čarnogurská Marta, Čeliga Martin, Čičelová Zuzana, Danek Milan, Daniček Vlastimil, Daniel Jaroslav, David Haščák, Demjanová Zuzana, Dornerová Stanislava, Drgonec Andrej, Drotován Michal, Dubayová Daniela, Dudlak Miroslav, Dullová Júlia, Ďurčík Gabriel, Ďurovová Jozefína, Dušeková Eva, Dziaková Klaudia, Eliášová Gabriela, F. Monika, Fabian Dušan, Fajkusová Oľga, Farkašová Katarína, Faryová Viktória, Fedaková Erika, Ferková Veronika, Fiedlerová Eva, Filčík Marián, Filičková Ľudmila, Flimelová Zuzana, Fríbert Matúš, Fodor Juraj, Frčová Ivana, Frimmel Vladimír, Frolová Radka, Gabriš Alojz, Gál Andrezly Peter, Galanská Nina, Galiková Linda, Gašparíková Miroslava, Gavalcová Alžbeta, Gažová Eva, Gejdoš Jaroslav, Gindlová Barbara, Golianová Zuzana, Gorčík Richard, Grezová Krayevská Yuliya, Grodovská Ľudmila, Gronová Soňa, Grosser Ján, Guller Ladislav, Gulyášová Katarína, Gyurek Miroslav, Hajduková Michaela, Hajeková Terézia, Halmová Barbora, Haluzová Dušana, Hamas Branislav, Hanák Pavel,

Hankerová Viera, Harnóczová Stanislava, Hartl Gabriel, Harvaníková Mária, Hatala Michal, Havlíček Roman, Havlová Stanislava, Henc Martin, Henczová Ružena, Henschová Lucia, Hijová Andrea, Hladký Branislav, Hlavatá Petra, Hlaveková Blaža, Hlavenková Iveta, Hliničanová Mária, Horvátová Jana, Hóková Timea, Holíková Soňa, Holka Chudzíková Alexandra, Homolová Ivana, Homolová Tóthová Veronika, Hon Ján, Horáková Magdaléna, Horanič Marián, Horanič Milan, Horaničová Martina, Hornová Jarmila, Horská Natália, Horský Martin, Horváth Marek, Horváth Simona, Horváthová Anna, Horváthová Katarína, Horvatovič Lukáš, Hosmaj Peter, Hošková Veronika, Hozza Marek, Hraboš Ján, Hrubá Eva, Hruzová Helena, Hulínová Golierová Ľubomíra, Humeňanská Alexandra, Húšťavová Silvia, Chrastina Martin, Chmelová Zuzana, Chrastina Martin, Igor Černý, Jahelka Filipp Eva, Jakub Kovár, Jakubek Lýdia, Jakus Dalibor, Jamnická Lívia, Janíčková Andrea, Janigloš Marek, Janíková Jarmila, Jankovičová Dagmar, Jarolíňová Martina, Joniak Martin, Jozefíni Miroslav, Jungová Dana, Jurkemíková Magdaléna, Jurkovičová Dana, Kakašová Sandra, Kalivodová Alexandra, Kalmárová Lucia, Kanianský Viliam, Karako Michal, Karola Karol, Keleová Alexandra, Klimová Barbora, Kmeť Gaál Julianna, Knébl Daniel, Kocián Adrián, Kočišová Kristína, Kočitá Gabriela, Kochová Nina, Kolenčíková Darina, Kolláriková Zuzana, Kollár Marek, Konečná Kristína, Koniar Marián, Kopalová Elena, Kopernická Veronika, Kopilec Marek, Koritšánsky Juraj, Kormaníková Barbora, Košarištan František, Košáňová Lenka, Košťany Peter, Kováč Michal, Kováčiková Elena, Kovarovičová Eva, Krajčovič Ladislav, Kralovič Michal, Krihová Eva, Križanová Viera, Krnáč Dušan, Kružliak Rastislav, Kružlík Edo, Kšiňanová Veronika, Kuco Samuel, Kúdelčíková Katarína, Kuhnová Daniela, Kühn Ľubica, Kukučková Marcela, Kulifaj Peter, Kulichová Zuzana, Kulha Vladimír, Kurilová Naďa, Kurucová Diana, Labatová Anna, Lacová Danica, Lackovičová Gabriela, Lalisová Daniela, Landl Roman, Langová Jana, Larischová Simona, Lazar Jaroslav, Legutky Lukáš, Lehotský Martin, Lengyelová Nikoleta, Limpárová Kristína, Loučková Lenka, Lowinski Jana, Lukačová Ivana, Luknárová Monika, Lukoťková Kristína, Lysík Jozef, Mackaničová Viera, Mackovičová Ružena, Madunová Andrea, Machálek Zdenek, Majer Jiří, Majerčíková Zuzana, Majeriková Lucia, Malcová Denisa, Mališová Daniela, Maljarová Barbora, Mamojka Branislav, Mareková Jana, Maretová Katarína, Margetin Eva, Marhefka Lukáš, Matus Miloš, Medľová Katarína, Melková Annamaria, Mičunek Andrej, Micháľková Jana, Michliková Martina, Miklóšiková Daniela, Miškovičová Anna, Mišo Miroslav,

ĎAKUJEME

Mišová Iveta, Mlčeková Mária, Mušínská Veronika, Nagyová Beáta, Name In Jesus', Náterová Katarína, Navrátil Michal, Nemcová Bronislava, Neupauerová Eva, Miklíková Nina, Neslušánová Katarína, Nováková Stefi, Novožilov Ján, Nozdrovická Oľga, Olajošová Andrea, Olexová Dorota, Ollé Miroslava, Ondrejčáková Skarlet, Ondrušková Andrea, Ondrušková Lucia, Ondrušová Darina, Oravcová Henrieta, Oriňáková Ema, Orlovský Ján, Otrubová Jana, Packová Jana, Pajdlhauser Róbert, Palocková Alžbeta, Pangracová Eliška, Papánková Magda, Passerini Enzo, Paučo Radoslav, Peláková Emília, Penxová Andrea, Peter Stašiniak, Petijová Martina, Petrovič Juraj, Piesyk Michaela, Pikuliaková Zuzana, Pizúrová Iveta, Pizúrová Mária, Plachá Kornélia, Plavuchová Antalová Lenka, Plecenik Cécile, Polačková Zuzana, Polák Michal, Poruban Michal, Porubčanová Diana, Potúček Vladimír, Punová Petra, Puškárová Sabina, Puterová Diana, Ravas Matúš, Reháková Anna, Remenárová Terézia, Rendošová Anna, Rešovský Marcel, Režná Zuzana, Roblová Libuša, Rollová Lea, Roth Peter, Rumanová Valéria, Sadloňová Irina, Sako Martin, Sako Viera, Salajová Slavomira, Saly Vladimír, Samuelová Lenka, Sceranková Mariana, Sedliaková Monika, Segečová Dana, Sejková Tereza, Serbinová Beáta, Schönborg Miroslava, Schuchmannová Daniela, Schwarczová Anna, Skúpa Katarína, Skutchanová Zuzana, Slamková Veronika, Slancová Natalia, Sobotová Lenka, Sokol Stanislav, Sokola Ivan, Sopóci Daniela, Spurná Dana, Srnáková Mária, Stalmašeková Natália, Stanková Lea, Staruchová Tatiana, Stavrovská Zuzana, Steiger Petra, Stekauerová Lucia, Stelter Alexandra, Strečanský Boris, Strišovská Erika, Suchánek Adam, Suchánková Kristína, Széková Andrea, Szöke Eva, Šalát Juraj, Šándorová Ema, Šedivá Kristína, Ševeček Martin, Ševečková Petra, Šidlo A, Šikuta Juraj, Šilhánová Kateřina, Šimeková Maria, Šiškovič Gregor, Števková Eva, Štofira Jozef, Štrbáková Vierošlava, Štubňa Ľubomír, Šulíková Ľubica, Šulová Martina, Šulovská Monika, Šušková Tatiana, Švehlíková Jana, Teluchová Marianna, Teplicky Peter, Tiňo Radko, Tížňovská Eliška, Tomašíková Katarína, Tomašovičová Viktória, Tomešová Ingrid, Tóth Juraj, Tóthová Klaudia, Trojanová Kamila, Troppová Beáta, Turanský Rastislav, Túrociová Ľudmila, Ťapák Ján, Ulbrichtová Kristína, Urbanová Andrea, Urbanová Maria, Urmínová Marianna, Vadovičová Ľubomíra, Vajgel Mojmir, Valúchová Darina, Vancová Terézia, Vargová Anna, Varcholová Zora, Vasilko Branislav, Vasilovčíková Radka, Vaváková Paulína, Veleg Mária, Velková Jana, Vercelli Roberto, Veselovská Eva, Veselý Vladimír, Vígňová Marcela, Vincze Viktor, Vinczeová

Adela, Vlašičová Jana, Vyberalová Ľubica, Vrana Ivan, Vrana Martin, Wahlandtová Lucia, West Jana, Záhorcová Viera, Zacharová Lucia, Zámečníková Linda, Zenka Ivan, Zetochová Lenka, Zibrinová Lucia, Zsírosová Jarmila, Zúbrik Ján, Zvadová Zuzana, Ždanská Zuzana, Žiak Martin, Žiaková Katarína, Žitňanská Jana, Živčicová Angelika a ešte mnohí anonymní milí ľudia.

Donori, partneri, firmy:

Agentúra podporovaného zamestnávania Bratislava, Aliancia pre sociálnu ekonomiku na Slovensku, Artus, s. r. o., Atl Consulting, s. r. o., Asociácia včasnej intervencie, Bilanc Audit Slovakia, s. r. o., Bratislavský samosprávny kraj, Centrum pre filantropiu, n. o., Centrum včasnej intervencie Bratislava, Conseil, s. r. o., Dakujeme.sk, Ebenica Coffee, s. r. o., Eset, s. r. o., Exo Technologies, s. r. o., Faxcopy, a. s., Freshbox, s.r.o, GLENMARK Pharmaceuticals SK, s. r. o., Hartmann-Rico, spol. s r. o., Herbert Essentials, s. r. o., Hornová PLUS, spol. s r. o., Ing. Viera Jarotová – VeroArt, Impulz ZPMP v Petržalke, Inclusion Europe, Inclusion International, Istropolitana Advertising, s. r. o., KARLOFF, s. r. o., KL Team, s. r. o., KON-RAD, s. r. o., Laurent, s. r. o., LK. Permanent, spol. s r. o., Ludialudom.sk, Mestská časť Bratislava Rača, M-H-J Prenájom & Predaj, Ministerstvo kultúry SR, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstvo spravodlivosti SR, Nadácia Orange, Nadácia otvorenej spoločnosti, Nadácia pre deti Slovenska, Nadácia Veolia, Nadácie Velux, Národná rada občanov so zdravotným postihnutím v SR, Organizácia muskulárnych dystrofiíkov v SR, Platforma rodín detí so znevýhodnením, Sociofórum, Polygrafické centrum, s. r. o., Prima, n. o., Rada pre poradenstvo v sociálnej práci, Redigovanie, s. r. o., Slovamed, s. r. o., Slovenská humanitná rada, Slovenská sporiteľňa, a. s., Socia – nadácia na podporu sociálnych zmien, Spoločnosť Downovho syndrómu, Spolu AUT, o. z. Eva Petričková, ST. NICOLAUS, a. s., Tanečný klub Danube, Tise – Grupa Banku Credit Cooperatif, TMC Servis, s. r. o., Transferwise, Tripton, s. r. o., Typocon, s. r. o., Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska, Úrad komisára pre osoby so zdravotným postihnutím, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti, Vinohradníctvo a vinárstvo Miloš Máťuš, Výbor pre osoby so zdravotným postihnutím, Websupport, s. r. o., Widies, s. r. o., WorldOffice, s. r. o., ZPMP v Dunajskej Strede.